

У ПАРЛАМЕНЦЕ
ПРА КУЛЬТУРУ — ДАЛІКАТНА

2 стар.

АСПЕКТ ПРАБЛЕМЫ
ЯК І ДЗЕ АДЛАЧНУЧЬ БЕЛАРУСКІ ДЗЕЦІ

2 стар.

СТАСУНКІ
ТВОРЧЫ ДЭСАНТ "ГОЛАСУ РАДЗІМЫ" У АДЭСЕ І КІШЫНЁВЕ

3 стар.

ПАЭТЫЧНАЯ ІМПРЭЗА
ВЕРШЫ Анэлі ТУЛУПАВАЙ

4 стар.

ГЛЫБІНКА
АСТАШЫНА — НАЙСТАРЭЙШАЯ
ВЕСКА ПАВАГРУДЧЫНЫ

4 стар.

КАНТАКТЫ І ДЫЯЛОГІ

5-6 стар.

УРАЖАННІ
Вітаў МАРТЫНЕНКА — БЕЛАРУСКІМІ СЦЕЖКАМІ РЫМА

7 стар.

ГАПЕРЭЯ МАЙСТРОЎ
ІСПАНСКИ ВАРЫЯНТ ГАДЗІННІКА
АД Андрэя МАРТЫНЮКА

8 стар.

ВЕРНІСАЖ
"АДЗІНСТВА РАЗНАСТАЙНАСЦІ"

8 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА У 48 КРАІНАХ

Голас Радзімы

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

12 чэрвеня 2003 года, № 24 (2842)

Цана 170 рублёў

E-mail: golas_radzimy@tut.by

Хроніка жыцця

ДНІ МІНСКА У КІЕВЕ

У сталіцы Украіны прайшлі Дні Мінска.

У іх прыняла ўдзел прадстаўнічая дэлегацыя артыстаў, педагогаў, урачоў, кіраўнікоў прамысловых прадпрыемстваў. Візіт быў цікавым і плённым. У час сустрэч заключаны пагадненні аб умацаванні эканамічных сувязей паміж двума мегаполісамі, руху прадукцыі мінскіх заводаў і фабрык на ўкраінскі рынак.

180 ЖЫХАРАМ

БРЭСТЧЫНЫ ЗА 100 ГАДОЎ

У асноўным гэта жанчыны. Самая старэйшая жыхарка вобласці жыве ў вёсцы Сямігосцічы Столінскага раёна. Аляксандры Акостицы споўнілася 115 гадоў.

А вось доўгажыхару Станіславу Вялічку з вёскі Мазуркі Ляхавіцкага раёна — толькі 106 гадоў. Днямі ў Ляхавіцкім раёне адзначалі 110-годдзе найстарэйшай жыхаркі раёна — Ганны Пастарнакевіч з вёскі Ліпск. Градстаўнікі мясцовых улад прывезлі ў дом да пенсіянеркі каравай, кветкі, падарункі. Бабуля прыгадала шмат са свайго жыцця — тры вайны, працу ў Германіі, калектывізацыю і працу ў калгасе "Шлях Леніна". Паводле яе слоў, ніякіх сакрэтаў доўгажыхарства яна не ведае: "Жыла, як усе". Праўда, жанчына не адзіная доўгажыхарка ў свайго сям'і: 104 гады пражыў яе дзядзька.

САЮЗ ПРАДПРЫМАЛЬНІКАЎ МАЦНЕЕ

У састаў Мінскага саюза прадпрымальнікаў і работадаўцаў прыняты новыя члены — унітарныя прадпрыемствы "Спецсістэмаўтаматэка" і "Тэхбез", а таксама шведская кампанія "Ікея Трэйдінг", якая займаецца вытворчасцю мэблі.

Пад эгідай гэтага грамадскага аб'яднання знаходзіцца больш за 850 устаноў, кіраўнікоў і вядучых спецыялістаў амаль 400 замежных, сумесных і акцыянерных прадпрыемстваў. Пры саюзе створаны дзелавы клуб з аддзяленнямі для дырэктараў, галоўных інжынераў, бухгалтараў, індывідуальных прадпрымальнікаў сферы малага бізнесу.

Сталічны саюз прадпрымальнікаў уваходзіць у Еўрапейскую канфедэрацыю асацыяцыі малых і сярэдніх прадпрыемстваў, актыўна супрацоўнічае з Сусветным банкам, праграмай ТАСІС. У статутных фондах мінскіх бізнесменаў задзейнічаны капітал з 26 краін свету, у тым ліку са ЗША, Канады, Германіі, Францыі, Італіі.

РАСПРАЦОЎКА ВУЧОНЫХ — НА КАРЫСЦЬ УСІМ

Кампазіцыйны матэрыял, па хімічным саставе блізкі да мінеральнай складаючай часткі чалавека, атрымаў вучоны Інстытута агульнай і неарганічнай хіміі Нацыянальнай акадэміі навук.

Навінка мае порыстую структуру, нетаксічная, дзякуючы чаму траўміраваная касцявая тканка хутка аднаўляецца. Па словах старшага навуковага супрацоўніка Інстытута, кандыдата хімічных навук Таццяны Ульянавай, найбольшую цікавасць распрацоўка ўяўляе для стаматолагаў. Грануляваную форму навінкі можна скарыстоўваць для залячэння унутраных касцявых дэфектаў пасля выдалення кісты ці іншых дабраякасных новаўтварэнняў. А цэльную — для мадэліравання корана зуба ці вырэзвання фрагментаў сківіцы пры хірургічнай рэканструкцыі. Матэрыял, які ўяўляе сабой кальцыйфасфатную кераміку, паспяхова прайшоў медыка-біялагічныя выпрабаванні.

ВАСІЛЬ БЫКАЎ ПРойДЗЕ КУРС ЛЯЧЭННЯ НА РАДЗІМЕ

Вядомы беларускі пісьменнік Васіль Быкаў, які жыў на працягу апошніх пяці гадоў за мяжой, вярнуўся ў Беларусь.

В.Быкаў па запрашэнні міжнароднага ПЭН-цэнтра пражываў у Фінляндыі, Германіі, а таксама па асабістаму запрашэнню Вацлава Гавела, які на той час быў прэзідэнтам Чэхіі, лячыўся ў пражскай клініцы.

Васіль Быкаў мае намер прайсці курс лячэння ў адной з клінік Мінска. У цяперашні час пісьменнік знаходзіцца дома і мае стасункі з абмежаваным колам асоб.

19 чэрвеня Васіль Быкаў адзначыць свой 79-ты дзень нараджэння.

"ЧАБАРОК" ЛЮБЯЦЬ У ПОЛЬШЧЫ

На 26-ты Міжнародны фальклорны фестываль у польскай горад Радзівонкаў запрошаны ўзорны ансамбль танца "Чабарок" мінскага Палаца дзяцей і моладзі.

Калектыву ўжо апладзіравалі Масква і Кіеў, Лондан і Анкара, Берлін і Парыж, Рым і Сафія. "Чабарок" пастаянна ўдзельнічае ў дабрачыннай акцыі "Дзеці — дзецям", пералічвае сродкі на закупку медыкаментаў, аздаравленне равеснікаў за мяжой.

Для фестывалю юныя танцоры падрыхтавалі новую праграму. Замежных гасцей мінчане здзіўляюць арыгінальнымі касцюмамі, за якія яны не раз атрымлівалі дыпламы і прызы.

Падрыхтавала Таццяна КУВАРЫНА.

Падзея

ВІЗІТНОЎКА

КРАІНЫ

Нацыянальны атлас з'яўляецца абавязковым атрыбутом дзяржаўнасці нароўні з гербам, сцягам і гімнам. Гэта комплексны навукова-даведчы картаграфічны твор, у якім адлюстравана ўсе жыццё дзяржавы.

Як паведаміў начальнік аддзела картаграфіі Камітэта па зямельных рэсурсах, геадэзіі і картаграфіі пры Саўміне краіны Мірон Пашкевіч, ідэя стварэння нацыянальнага атласа з'явілася ў картографу адразу пасля ўзнікнення незалежнай дзяржавы — Рэспублікі Беларусь.

Распрацоўка праекта нацыянальнага атласа дзяржавы была пачата творчым калектывам навукоўцаў БДУ і картографу

Мінархітэктуры яшчэ ў 1994 годзе. Праз два гады канцэпцыя нацыянальнага атласа была афіцыйна зацверджана. У ёй былі вызначаны 19 раздзелаў атласа, сціслы змест, распрацаваны макет. Потым па кожнаму раздзелу ствараўся высокакваліфікаваны аўтарскі калектыв. У стварэнні творчых калектываў прымалі ўдзел усе навукова-даследчыя інстытуты краіны. Больш чым 460 навуковых супрацоўнікаў 60 інстытутаў дзяржавы нястомна працавалі над складаннем картографічнай і тэкставай інфармацыі нацыянальнага атласа.

Але грандыёзнае нацыянальнае выданне патрабавала вялікіх

Поспех

У МАДЭЛІРАВАННІ ЭКАНОМІКІ МІНСКІЯ СТУДЭНТЫ — ЛЕПШЫЯ

Падведзены вынікі фіналу Адкрытага ўсерасійскага чэмпіянату па мадэліраванні эканомікі. Усяго ў чэмпіянаце прымалі ўдзел 213 каманд з 11 краін свету. У фінал выйшлі толькі 8 каманд, у тым ліку 5 беларускіх. Усе ўдзельнікі беларускіх каманд рыхтаваліся на базе Цэнтра навучальных тэхналогій "БелХард".

Па выніках фінальных спаборніцтваў беларусы занялі першае і трэцяе месцы. Пераможцам чэмпіянату стала каманда Андрэя Гусева і Аляксандра Шашко — студэнтаў трэцяга і другога курсаў эканамічнага факультэта БДУ. Другое месца было прысуджана расійскай

камандзе. А трэцяе занялі Дзяніс Сырапушчанскі і Вячаслаў Герасімовіч — студэнты чацвёртага курса факультэта міжнародных эканамічных адносін Беларускага дзяржаўнага эканамічнага ўніверсітэта.

Цікава, што на старце чэмпіянату, які складаўся з трох

грошай. Канчаткова вырашылася фінансавое пытанне праекта пасля адпаведнага ўказу Прэзідэнта краіны аб стварэнні нацыянальнага атласа Беларусі, падпісанага ў маі 1999 года.

Так у гісторыі краіны стаў рэальнасцю "Нацыянальны атлас Беларусі" — самая вялікая і самая інфарматыўная кніга пра Беларусь.

— Тут ёсць усе — ад інфармацыі пра глебы і стан навакольнага асяроддзя да статыстыкі пра колькасць шлюбаў, да карт, якія паказваюць распаўсюджванне моў і канфесій у краіне, — расказвае адказны рэдактар "Нацыянальнага атласа Беларусі" Кацярына Цэйрэфман. — Калі каротка ахарактарызаваць вынік працы лепшых спецыялістаў, то гэта 593 карты, размешчаныя па 19 раздзелах, з якіх 11 расказваюць аб прыродзе Беларусі, 7 — аб сацыяльна-эканамічным жыцці і 1 — аб гісторыі краіны. Прычым атлас друкаваўся на беларускай фабрыцы, а не за мяжой, што нямае значыць для прэстыжу дзяржавы.

Мала таго, што ўдалося ў вельмі кароткі тэрмін стварыць і выдаць фаліант, але Беларусь зрабіла гэта раней за многія іншыя суседнія краіны. У прыватнасці, у Расіі працэс стварэння нацыянальнага атласа толькі пачынаецца, а ва Украіне больш за 10 гадоў толькі распрацоўваецца канцэпцыя.

"Нацыянальны атлас Беларусі" распаўсюджваецца сярод дзяржустаноў і дыпламатычных прадстаўніцтваў. Разглядваецца пытанне аб друкаванні дадатковага тыражу, а таксама магчымасць выдання асобных тэматычных блокаў. Напрыклад, ідзе падрыхтоўка да выпуску асобнымі томамі гістарычных карт "Нацыянальнага атласа Беларусі".

этапаў, колькасць беларускіх каманд складала ўсяго 11 працэнтаў ад агульнай колькасці яго ўдзельнікаў (Цэнтр навучальных тэхналогій "БелХард" выставіў на чэмпіянат 24 каманды), але ў фінале спаборніцтваў беларусы занялі 62,5 працэнта магчымых месцаў. Такім чынам, беларусы зноў пацвердзілі, што іх поспехі на міжнародных спаборніцтвах не былі выпадковымі: нагадаем, летась беларуская каманда заняла першае месца ў своеасаблівым чэмпіянаце свету па мадэліраванні эканомікі, у 2001 годзе былі трэцімі, а ў 1999-м — таксама першымі.

аспект праблемы

СКЛАДАЕМЫЯ АДПАЧЫНКУ

У Грамадскім прэс-цэнтры адбылося пасяджэнне "круглага стала" "Лета-2003. Перспектывы дзіцячага адпачынку і здарав'я".

Нашы дзеці працуюць не менш за нас, а стамляюцца больш. І ўсім хочацца, каб яны якасна адпачылі летам, а потым менш хварэлі зімой. Па словах Алы Малахавай, загадчыцы аддзялення гігіены дзяцей і падлеткаў Рэспубліканскага цэнтры гігіены, эпідэміялогіі і грамадскага здароўя, колькасць дзяцей, якім ўдаецца адпачыць у лагерах, застаецца пастаяннай — 450–460 тысяч чалавек. Па-ранейшаму значную частку кошту пачэвак кампенсуюць прафсаюзныя арганізацыі і органы сацыяльнай абароны. Штогод на падтрымку захавання інфраструктуры дзіцячых здарав'я лагераў з дзяржбюджэту выдаткоўваецца значная сума. У 2002 годзе — 1 200, а ў 2003 — 1 800 мільёнаў рублёў. Што тычыцца школьных лагераў, то харчаванне і знаходжанне там наогул бацькам нічога не каштуе. У цэлым жа на здарав'я лагераў кампанія з дзяржбюджэту сёлета павінна выдаткавацца 40 мільярд рублёў.

Акрамя дзяржаўных структур і прафсаюзаў, значную дапамогу ў арганізацыі дзіцячага адпачынку аказваюць грамадскія арганізацыі. І гэта вельмі важна, бо,

мяркуючы па статыстычных дадзеных, усімі формамі здарав'я ахоплены толькі палова дзяцей. Напрыклад, Беларускі дзіцячы фонд накіроўвае дзяцей на адпачынак за мяжу. Акрамя таго, з 1991 года на базе аднаго з лепшых лагераў адпачынку дзяцей "Зубраня", які знаходзіцца на возеры Нарач, арганізавана змена для анкалагічна хворых дзяцей, якія знаходзяцца ў стадыі рэмісіі. Штогод тут адпачывае да 100 дзяцей. Яшчэ адна акцыя фонду — "Падарым сонца дзецям". Аляксандр Трухан, прэзідэнт Беларускага дзіцячага фонду, тлумачыць яе сэнс так: "Мы маем вопыт здарав'я лагераў у замежных сем'ях, таму ў нас узнікла думка звярнуцца да беларускіх грамадзян з прапановай дапамагчы дзецям-сіротам ці тым, хто жыве ў неспрыяльных экалагічных, эканамічных умовах. І людзі адгукнуліся. Летась у рамках названай праграмы ў сем'ях адпачыла 4 320 дзяцей. З сям'ёй, якая хоча ўзяць дзіця на адпачынак, работнікамі органаў адукацыі вядзецца падрыхтоўка праца, ацэньваюцца яе жыллёва-эканамічныя ўмовы, мікраклімат". Характэрна, што

дзеці вельмі станоўча ўспрымаюць такі адпачынак. Часцей за ўсё яны хочуць вярнуцца летам у тую сям'ю, дзе ўжо былі. І не дзіва: у іх няма праблем з мовай, акліматызацыяй, адаптацыяй да кардынальна іншых умоў жыцця. Ёсць прэцэдэнты, калі некалькі гадоў запар дзеці, напрыклад, з Калінкавічаў адпачываюць у Мядзельскім раёне. Здраецца, што малых пакідаюць у сем'ях — бяруць пад апеку і нават падаюць хаданніцтва аб усынаўленні. Такім чынам, сіроты не толькі здарав'яюцца, дзякуючы Беларускаму дзіцячаму фонду, але і маюць шанс набыць сям'ю.

Алена СПАСЮК

НА ЗДЫМКАХ: выступае Мікалай БАБЕЦ — намеснік начальніка ўпраўлення спорту Міністэрства спорту і турызму; удзельнікі "круглага стала": віцэ-прэзідэнт Беларускага фонду "Мы — дзецям" Міхаіл КЛЯНЦІКІ, прэзідэнт Беларускага дзіцячага фонду Аляксандр ТРУХАН і начальнік аддзела здарав'я Нацыянальнага цэнтры мастацкай творчасці дзяцей і моладзі Таіса ЗВЯРКОВА. Фота Яўгена КАЗЮЛІ.

спорт

КУБАК У "ДЫНАМА"

Усе разважання аб падзенні глядацкай цікавасці да беларускага футбола былі адхілены балельшчыкамі ў дзень фінальнага матча на Кубак. Атрымаўшы выдатны падарунак ад федэрацыі футбола ў выглядзе свабоднага ўваходу, на стадыён пайшлі і старыя і малыя.

"Пахварэць" было за каго і за што. Па замацаванай звычцы мінчане аддаюць перавагу "Дынама", чаканне кубкавых перамог якога зацягнулася на 10 гадоў. Другі фіналіст ("Лакаматыў") пакуль для балельшчыкаў — цёмны конік, да якога яны адносяцца з цікавасцю, з павагай, але... парыў духоўны аддаюць дынамаўцам.

Гэта быў па-сапраўднаму кубкавы матч з бескампраміснасцю і жаданнем барацьбы.

Дзве прыкрыя страты мяча ў цэнтры прывялі да добра выкананых кантраатак, якія па-майстэрску завяршыў лепшы дынамаўскі бамбардзір Максім Цыгалка. Па кубкавых няпісаных законах — 0:2 не адыгрываецца, хаця ў астатнія паўгадзіны "Лакаматыў" не дазволіў ператварыць фінал у сумнае відвішча. І не выпадкова практычна ніхто з гледачоў не пакінуў сваіх месцаў да

фінальнага свістка і ўрачыстай цырымоніі ўручэння мінскаму "Дынама" Кубка краіны.

ГОМЕЛЬ ЛІКУЕ

Выйграўшы ў Мінску трэці матч фінальнай серыі плей-оф у мясцовага "Кераміна", лядовая дружна "Гомель" стала ўладальніцай Кубка Беларусі і чэмпіёнам краіны па хакею з шайбай, а таксама ўладальніцай сярэбраных медалёў у чэмпіянаце Усходнеўрапейскай хакейнай лігі. За тры гады існавання хакейнага клуба гэта выдатнае дасягненне.

— У родным горадзе сустракалі чэмпіёнаў, як герояў. У грандыёзнае культурна-спартыўнае шоу ператварылася віншаванне пераможцаў. Павітаць мацнейшую хакейную каманду краіны, уручыць хакеістам медалі чэмпіёнаў у Гомель прыбылі прэзідэнт Беларускай Федэрацыі хакея, міністр унутраных спраў Рэспублікі Беларусь Уладзімір Навумаў, міністр спорту і турызму Юрый Сівакоў, віцэ-прэзідэнт Усходнеўрапейскай хакейнай лігі Іван Ключановіч.

"Гомель" — чэмпіён! Гэта перамога — залатая старонка ў гісторыі нацыянальнага хакея.

Канстанцін СЕЛЬСЬКІ.

весткі з суполак

БЕЛАРУСЫ ЛАТВІІ СТВАРЫЛІ САЮЗ

17 мая 2003 года ў Рызе праведзена ўстаноўчая канферэнцыя "Саюза грамадскіх аб'яднанняў беларусаў Латвіі", якая аб'яднала Таварыства беларускай мовы імя Ф.Скарыны "Прамень" (Рыга), культурна-асветніцкае таварыства "Уздым" (Даўгаўпілс), беларускае таварыства "Спадчына" (Вентспілс), беларускую абшчыну "Мара" (Ліепая).

Саюз вызначыў сваёй галоўнай мэтай аб'яднаць намаганні беларусаў Латвіі па прапагандзе і развіцці роднай культуры, мовы і традыцый, садзейнічаць актыўнаму ўдзелу беларускай дыяспары Латвіі ў развіцці гандлёва-эканамічных адносін паміж Латвіяй і Беларуссю, замацаванню добрасуседскіх адносін паміж нашымі народамі.

Абмяркоўваецца стварэнне Цэнтры беларускай культуры і культурна-дзелавога цэнтры.

Валянціна ПІСКУНОВА,

старшыня "Саюза грамадскіх аб'яднанняў беларусаў Латвіі".

у парламенце

ПРА КУЛЬТУРУ — ДАЛІКАТНА

Дэпутаты Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь прымаюць заканадаўчыя акты, што тычацца самых розных галін жыцця. Іх дзейнасць патрабуе ведаў у сферы эканомікі, адукацыі, культуры. Таму ў парламенце дзейнічае камісія па арганізацыі вучобы дэпутатаў і савет Фонду падтрымкі парламентарызму. Апошні выязны семінар меў тэму: "Беларуская культура: стан і перспектывы развіцця".

Культура — вельмі тонкая матэрыя, але ў грамадстве і яна падпарадкоўваецца пэўным заканадаўчым актам. Цяпер у названай галіне рыхтуецца 7 законаў. У падрыхтаваным праекце "Закона аб культуры" было выяўлена шмат недапрацовак, і ён адкліканы. Пры гэтым у стадыі падрыхтоўкі знаходзяцца іншыя заканадаўчыя акты — "Аб кінематаграфіі", "Аб атэральных і відовішчых прадпрыемствах".

На семінары перад парламентарыямі выступіў намеснік

міністра культуры Валерый Гедройц, рэктар Беларускага дзяржаўнага інстытута праблем культуры Уладзімір Скараходаў.

Дэпутаты наведлі Нацыянальны мастацкі музей, дзе азнаёміліся з працай рэстаўратараў, а таксама аглязелі асноўную экспазіцыю музея і выставу твораў з Траццякоўскай галерэі, якая цяпер там экспануецца. Парламентарыі пабывалі таксама ў музейна-вытворчым комплексе "Дудуткі".

Алена СПАСЮК.

бізнес-клуб

МЕТАЛУРГІЧНЫ ХОЛДЗІНГ

На базе Беларускага металургічнага завода ў Жлобіне будзе стварацца холдзінг. У яго склад увайдзюць Магілёўскі металургічны завод, Рэчыцкі завод выробкі і металу, прадпрыемствы па нарыхтоўцы металалому. Такое рашэнне прынята 6 чэрвеня ў Жлобіне ў ходзе наведвання БМЗ прэм'ер-міністрам Беларусі Генадзем Навіцкім.

Як паведаміў прэс-сакратар Мікалай Тоўсцік, кіраўнік урада ў цэлым высока ацаніў работу Беларускага металургічнага завода.

Кіраўнік урада прыняў рашэнне задзейнічаць такі рэзерв, як перапрацоўка старога абсталявання, якое не выкарыстоўваецца

на многіх заводах. Прэм'ер-міністр даручыў распрацаваць схему, як будзе ажыццяўляцца дэмантаж старога абсталявання і за кошт якіх крыніц гэта можна зрабіць.

БелТА.

прэміі

ЗА СІБІРСКІХ БЕЛАРУСАЎ...

У Новасібірску адбылося ўручэнне прэміі імя акадэміка Капцова, якой удастоена манаграфія беларускіх і расійскіх вучоных "Очерки истории белорусов в Сибири в XIX-XX веках".

Яе аўтары — калектыў вучоных Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі і Інстытута гісторыі Сібірскага аддзялення Расійскай акадэміі навук. Кніга выйшла ў расійскім выдавецтве "Наука-Цэнтр".

Як расказала прэс-сакратар прэзідэнта НАНБ Таццяна Арэшка, прэмія імя выдатнага вучона-

га — хіміка-арганіка з сусветным імем — прысуджаецца штогадова, пачынаючы з 1999 года, прэзідэнтам акадэміі навук абедзвюх краін за лепшую сумесную работу, выкананую ў рамках дагавора аб супрацоўніцтве паміж Нацыянальнай акадэміяй навук Беларусі і Сібірскім аддзяленнем Расійскай акадэміі навук.

знак якасці

НА ДАПАМОГУ СЯЛЯНАМ

На рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве "Гомсельмаш" створаны комплекс, які прызначаецца для правядзення работ па вырошчванні кукурузы і цукровых буракоў. Комплекс пакажаў добрыя эксплуатацыйныя якасці не толькі ў Беларусі, а і ў пайднёвых раёнах Расіі, дзе ён выкарыстоўваецца для пасадкі цукровых буракоў.

Першыя партыі агрэгатаў накіраваны ў гаспадаркі рэспублікі і Расійскай Федэрацыі.

З гэтага года Беларусь будзе імпартаваць толькі тэя сельгасмашыны, якія не выпускаюцца ў краіне і без якіх нельга абысціся. Бела-

рускія прадпрыемствы ўжо зараз у стане вырабляць усю неабходную сельгасгаспадарчую тэхніку для апрацоўкі глебы і ўборкі ўраджаю.

НА ЗДЫМКУ: новы комплекс на землях гаспадаркі "Сож" Гомельскага раёна.

3 БЕЛАРУСІ – ДА БЕЛАРУСАЎ...

У тым, што добрыя чуткі распаўсюджаюцца хутчэй за газетныя навіны, давялося пераканацца летась. Толькі цягнік даставіў з украінскіх Чарнаўцоў у Мінск першы творчы дэсант газеты і яго кіраўнік – адказны сакратар рэдакцыі Віктар Мацюшэнка яшчэ рыхтаваў падрабязны рэпартаж аб паездцы «Дзе мы хадзілі, дзе мы гулялі...» («ГР» № 1-2 за 2003 год), як раздаўся тэлефонны званок з Адэсы: «Наступнае свята газеты «Голас Радзімы» павінна прайсці ў нас». Пазней гэтак запрашэнне было падмацавана пісьмова: «Ад нашых землякоў, якія пражываюць на тэрыторыі Чарнаўцкай вобласці, і супрацоўнікаў Пасольства Беларусі ва Украіне нам стала вядома аб правядзенні свята газеты «Голас Радзімы». Для нашай суполкі гэтакі мерапрыемства ўяўляе вялікую цікавасць, і мы маем намер паследаваць прыкладу Чарнаўцоў... Правядзеннем свята газеты «Голас Радзімы» мы мяркуем не толькі пашырыць чытацкі асяродак, замацаваць дзелавыя і творчыя кантакты з вамі, але і яшчэ раз прадэманстраваць адэсітам беларускую народную творчасць, своеасаблівы каларыт нашай мовы і побыту, таму будзем рады вашай згодзе...»

Так аргументаваў сваю прапанову Фёдар Кавалевіч, старшыня праўлення аб'яднання беларусаў Адэсы. Але, як аказалася, ён звярнуўся не толькі да газеты. Праз нейкі час у рэдакцыю паступіў факс з Пасольства Беларусі ва Украіне: «У сувязі са

ГАЗЕТА СКЛІКАЕ СЯБРОЎ

Ужо на пачатку абмеркавання праграмы свята з патэнцыяльнымі партнёрамі здзівіла тое, наколькі яны зацікаўленыя. На паўслове разумелі сутнасць справы, бачылі ў гэтай вандроўцы шмат карыснага і для сябе.

Мы імкнуліся падрыхтаваць праграму, якая адпавядае беларускім традыцыям святкавання Дзён славянскага пісьменства і культуры.

Дырэктар Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа Зінаіда Камароўская прапанавала для землякоў выставу, прысвечаную 120-годдзю з дня нараджэння народнага паэта, прыжыццёвых выданняў і факсімільных рукапісаў Якуба Коласа, якія сведчаць аб стасунках пісьменніка з Украінай.

Майстрыха з Салігорска Раіса Раманеня з задавальненнем прыняла запрашэнне правесці ўрокі саломалпяцення для адэсітаў і прапанаваць ім свае работы.

Беларускі фонд культуры настаяў прадставіць у Адэсе тавары Маладзечанскай фабрыкі мастацкіх вырабаў.

Чытачы «Голасу Радзімы» пэна памятаюць, што ў 2001-2002 гадах наша газета друкавала матэрыялы навуковага супрацоўніка Навукова-даследчай лабараторыі беларускага фальклору БДУ Міколы Котава аб народных каляндарных святах. У мінулым годзе з дапамогай рэдакцыі яны выйшлі асобнай кніжкай «Беларускія народныя каляндарныя святы». Мікола вырашыў прэзентаваць яе ў Адэсе для мясцовых беларусаў.

Вядучы фотакарэспандэнт на-

шай газеты Яўген Казюля, вядомы ў рэспубліцы фотамастак, прапанаваў у праграму свята сваю выставу «Браслаўшчына» з 30 каляровых здымкаў.

Народны ансамбль народнай песні «Вербіца» Палаца культуры Мінскага аўтазавода (у мінулым годзе аб ім пісалі ў артыкуле «Вербіца» у Лодзі) прыняў запрашэнне і пачаў рыхтаваць святочную праграму.

У госці не едуць з пустымі рукамі. Ведаючы, што Нацыянальна-

зваротам Адэскага нацыянальна-культурнага таварыства грамадзян «Беларусь» пасольства просіць аказаць садзейнічанне ў правядзенні 19-24 мая 2003 года ў горадзе Адэсе Дзён славянскага пісьменства. Беларусы за мяжой асабліва зацікаўлены ў атрыманні аб'ектыўнай інфармацыі з Беларусі, магчымасці зносін праз сродкі масавай інфармацыі. У гэтым плане вельмі значная роля газеты «Голас Радзімы», якая карыстаецца вялікай папулярнасцю ў беларусаў Украіны.

У гэтай сувязі мяркуем, што ў рамках данага мерапрыемства мэтазгодна было б правесці Дзень газеты «Голас Радзімы». На наш погляд, удзел газеты садзейнічаў бы далейшаму збліжэнню беларускага і ўкраінскага народаў, пашырэнню міжнароднага супрацоўніцтва на дзяржаўным і рэгіянальным узроўні».

Прызнацца, такая ацэнка дзейнасці «Голасу Радзімы» паслом Валянцінам Вялічкам, развее яе ўсякія сумненні: агульнаспадзяванні павінны спраўдзіцца.

Падштурхоўвай і той настрой, што пануе ў рэдакцыі: вызначыць і рэалізаваць усе магчымасці выдання. Тое, што яны ёсць, і па сілах невялікаму калектыву, пераконваюць ужо існуючыя праекты: другі год выходзяць рускамоўныя дадаткі «Голасу Радзімы»: у Кішынёве гэта сумесны праект з урадавай газетай «Независимая Молдова», які мае назву «Беларусь в Молдове» (тыраж каля 10 тысяч экзэмпляраў) і васьміпалосны «Диалог» – спецыяльны выпуск для ізраільскай газеты «Новости недели» (тыраж 20 тысяч экзэмпляраў). А таксама распачаты рэкламная дзейнасць, стварэнне інфармацыйнай службы і г.д. У значнай ступені журналісцкаму імпульсу садзейнічаюць давер, разуменне і падтрымка сузаснавальнікаў газеты – Камітэта па справах рэлігіі і нацыянальнасцей і Міністэрства замежных спраў... Вось і на гэты раз без доўгіх размоў старшыня Камітэта па справах рэлігіі і нацыянальнасцей Станіслаў Буко падпісаў сацыяльна-культурны заказ рэдакцыі на правядзенне свята газеты ў Адэсе, які меў і фінансавое забеспячэнне. Заставалася склікаць сяброў газеты, каб разам падтрымаць маладое аб'яднанне беларусаў Адэсы. Але ў ходзе падрыхтоўкі маршрут наш значна паддоўжыўся: у яго былі ўключаны Белгарад-Днястроўскі і Кішынёў. І усё ж будзем весці апошні паслядоўна.

межка садзейнічаць больш шырокаму ўсталяванню эканамічных сувязей беларускай дзяржавы з замежнымі партнёрамі. І такія сувязі наладжваюцца. Прыкладам можа быць Мінскі аўтамабільны завод, які актыўна прапагандуе сваю прадукцыю ў Расіі, Украіне, Малдове і іншых краінах.

Мы звярнуліся да генеральнага дырэктара Вытворчага аб'яднання «БелаўтаМАЗ» Валянціна Гурыновіча з просьбай выдзеліць турыстычны аўтобус «МАЗ 152А» для паездкі. І (вось ўдача!) нашы культурніцкія інтарэсы супалі з эканамічнымі інтарэсамі Мінскага аўтазавода.

Аказалася, ужо некалькі год Мінскі аўтамабільны завод праз Беларускія пасольствы ва Украіне і Рэспубліцы Малдове наладжвае стасункі з гандлёвымі і эксплуатацыйнымі ўстановамі гэтых краін. І маюць поспех. Але Адэса пакуль заставалася ўбаку.

Аўтобус мы атрымалі! Скарыстоўваючы сітуацыю, нашу імпрэзу для беларусаў замежжа,

Фота Яўгена КАЗЮЛІ.

дыякур'ер

ПАРЛАМЕНТАРЫ НАВЕДАЛІ ІТАЛІЮ

Адбыўся рабочы візіт у Італію дэлегацыі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь.

Дэлегацыя наведала Рым па запрашэнні групы сяброў Беларусі ў парламенце Італіі.

У рамках візіту прайшлі сустрэчы беларускай дэлегацыі з кіраўнікам парламенцкіх камісій Палаты дэпутатаў і Сената Італьянскай Рэспублікі па міжнародных справах, пытаннях абароны і еўрапейскай палітыкі, у ходзе якіх абмеркаваны перспектывы развіцця беларуска-італьянскага міжпарламенцкага супрацоўніцтва, ўзаемадзеяння ў рамках еўрапейскіх міжпарламенцкіх структур.

РЭКАНСТРУЯВАЦЬ ЦЭЦ-3 ДАПАМОЖА КУВЕЙТ

Пасол Беларусі ў ААЭ і Кувейце Уладзімір Сулінскі сустраўся з міністрам замежных спраў Дзяржавы Кувейт Ахмедам аль-Джабер аль-Сабак і генеральным дырэктарам Кувейцкага фонду арабскага эканамічнага развіцця Бадэрам аль-Хумаідзі.

Кувейцкі бок выказаў задавальненне ходам рэалізацыі праекта рэканструкцыі Светлагорскага ВА «Хімвалакно». Абмяркоўвалі таксама пытанні, звязаныя з удзелам Кувейта ў праекце рэканструкцыі Мінскай ЦЭЦ-3.

НАВЕДАННЕ ДОЛЬНАШЛЁНСКАГА ВАЯВОДСТВА

Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Рэспублікі Беларусь у Рэспубліцы Польшча Павел Латушка наведаў Дольнашлёнскае ваяводства Польшчы.

Галоўнай мэтай сустрэч, якія прайшлі ў сталіцы ваяводства горадзе Вроцлаве, з'яўлялася абмеркаванне магчымасцей развіцця рэгіянальнага супрацоўніцтва.

Падчас размовы ў гарадской управе Вроцлава з польскага боку была выказана зацікаўленасць ва ўстанавленні пабрацімскіх сувязей з Гроднам.

Прэс-служба МЗС.

з'ярыка

ДОКТАРСКАЕ «ЗОЛАТА»

Загадчык кафедры металургічных тэхналогій Беларускага нацыянальнага тэхнічнага ўніверсітэта доктар тэхнічных навук Уладзімір Цімашпольскі ўзнагароджаны Залатым медалём імя Ламаносава Расійскай акадэміі навук.

Гэтай узнагароды беларускі вучоны ўдастоены за выдатны ўклад у распрацоўку рэсурсаў рагаючых і экалагічна чыстых тэхналогій у галіне металургіі. Навукова-тэхнічныя распрацоўкі прафесара Цімашпольскага ўкаранены і далі вялікі эканамічны эффект на Беларускай металургічным заводзе, індустрыяльных заводах Расіі і Украіны.

Зараз Уладзімір Цімашпольскі з сваімі калегамі па кафедры працуе над тэхнічным абгрунтаваннем новага для айчынай эканомікі перспектывага праекта. Размова ідзе пра наладжанне на металургічным заводзе ў Жлобіне трубапракатнай вытворчасці, здольнай выпускаць прадукцыю сусветнага стандарта.

«Мінск-навіны».

прэзентацыя

СУСТРЭЧА Ё ДАМЕ КОЛАСА

У Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа адбылася вечарына — прэзентацыя новай кнігі перакладаў Валерыя Стралко "Непагасны агонь".

Валерый Стралко, украінец па паходжанні, з пагавай і захапленнем ставіцца да беларускай мовы. У яго творчай біяграфіі ўжо ёсць пераклады паэм "Тарас на Парнасе" і "Сказ пра Лысую гару" на рускую і ўкраінскую мовы, кніга перакладаў з беларускай на ўкраінскую мову "На кленовых лістах". У новай кнізе змешчаны паэтычныя творы ўкраінскіх класікаў — Тараса Шаўчэнкі, Лесі Українкі і Івана Франка ў перакладзе на беларускую мову і творы беларускіх — Янкі Купалы, Якуба Коласа і Максіма Багдановіча ў перакладзе на ўкраінскую.

Новая кніга — заўсёды падзея. У вялікай гасцінай Коласавага дома сабраліся пісьменнікі, перакладчыкі, навукоўцы, музейныя супрацоўнікі, каб раздзяліць гэтую радасць з Валерыем Стралко.

Сярод твораў беларускага песняра Якуба Коласа, што ўвайшлі ў кнігу перакладаў, ёсць два раздзелы паэмы "Новая зямля". Польскі пісьменнік Чэслаў Сеньюх, які ажыццявіў пераклад слаўтаў паэмы на польскую мову, пажадаў, каб "Новая зямля" ў хуткім часе загучала па-ўкра-

нску поўнасьцю.

Плёну ў працы зычыў Валерыю Васільевічу Язэп Янушкевіч і ў якасці падарунка ўручыў выданне "Новай зямлі" Якуба Коласа на трох мовах: беларускай, рускай, польскай.

Важнасць перакладчыцкай працы адзначыў лаўрэат літаратурнай прэміі імя Янкі Купалы Сяргей Законнікаў. Пра літаратурныя вартасці перакладаў Валерыя Стралко распавёў гутарку дацэнт БДУ, даследчык перакладчыцкай дзейнасці Міхась Кенька.

Найлепшых пажаданняў, новых перакладаў, творчага натхнення зычылі Валерыю Стралко таксама Васіль Якавенка, Эрнэст Ялугін, Фёдар Баравы.

Прыемна, што ў Доме Коласа, дзе яшчэ сам гаспадар некалі не адзін раз вітаў сваіх калег і сяброў з Украіны, і сёння працягваюцца традыцыі творчага сяброўства.

Настасся МАКРЫЦКАЯ.

НА ЗДЫМКУ: Чэслаў СЕНЮХ і Валерый СТРАЛКО.

Фота Алеся ФЕДАРЭНЧЫКА.

глыбінка

ЯНА КНЯЗЯМ НАЛЕЖАЛА,
А СВЕТУ ФОТАМАЙСТРА ПАДАРЫЛА...

Гэта пра найстарэйшую вёску Навагрудчыны. Псторыкі кажуць, што якраз вёска Асташына мае такі неафіцыйны, але ж вельмі ганаровы "тытул". А першае ўпамінанне ў дакументальных крыніцах пра вёску датавана аж 1401 годам!

Вядома дакладна, што спачатку вёска была "дваром", які належаў князю Вітаўту. Той, праўда, падарыў Асташына брату свайму Вітаўту Сігізмунду. А ў 1428 годзе новая пературбацыя: пажыццёвай уладальніцай вёскі становіцца жонка Вітаўта Юльяна.

З цягам часу Асташынам валодалі іншыя, досыць вядомыя ў беларускай гісторыі асобы — князі Чартарыйскія, Саламярэцкія, Ян Кішка... Потым гаспадарыць тут пачалі Радзівілы.

У другой палове XIX стагоддзя Асташына — ужо не маленькая вёска: тут налічваецца больш за 150 двараў. Ёсць, што цікава, царкоўнапрыходская школа, ліцейны дом і ажно тры млыны. Стаў рэкордным 1909 год: тады была адзначана самая вялікая колькасць асташынскага людю — 1 116 чалавек!

...Але давайце перанясёмся ў больш блізкае мінулае. 2001 год. З выпадку 600-годдзя ў Асташыне ладзіцца вялікая свята вёска. На ім танцавалі, спявалі, ушаноўвалі лепшых перадавікоў ды народных майстроў. І не толькі іх, а і

маладыя сем'і, што засталіся на роднай зямельцы, а не збеглі ў горад. Маладым падарылі памятных сувеніры ў знак таго, каб яны захоўвалі традыцыі і працягвалі тут жыць. Каб не абязлюдзела вёска, не паміралі, а квітнела і прыгажэла, трэба клапаціцца найперш пра моладзь. Добра, што ў Асташыне мясцовыя ўлады гэта разумеюць.

Яшчэ адна акцыя — міжнародны фотапленэр пад назвай "Беларускі шлях Яна Булгака" — таксама запамнілася вяскоўцам. Фотамастакоў тады ў навагрудскую глыбінку прыехала шмат. Яны ўспаміналі слыннага майстра краянаўчай фатаграфіі, этнографіі, фалькларыста, прафесара Віленскага ўніверсітэта Яна Булгака. Больш за 125 гадоў таму ён нарадзіўся ў прастай асташынскай сям'і. На вёсцы і цяпер шануюць памяць вядомага земляка — у мясцовай школе ёсць музейны куточак, прысвечаны Булгаку.

Адным словам, у працы ды не ў суме жыве цяпер Асташына. Няхай так будзе і надалей...

Яўген ЛАПЦЕЎ.

паэтычная імпрэза

Янусь МАЛЕЦ.

2003 год — юбілейны для Анэлі Тулупавай (1.2.1938 — 30.7.2001), вядомага літаратара. Асабліва ярка праявіўся яе талент у паэзіі. Пошук свайго месца ў складаным жыцці, боль за чалавечую недасканаласць, каханне, любоў да роднай зямлі, сакавітая беларуская мова — усё гэта і шмат іншага нападняе яе зборнікі паэзіі "Станцыя надзей", "Дабрадзёя", "Босая цішыня", "Сонца ў хату", "Скажыце ўсім", "Я чакаю цябе...". Сапраўдныя шэдэўры сабраны ў кніжках для дзяцей "Дожджык Мікіта", "Бізоны-рабінзона", "Гарывада" (паэма-бая), "Пра што думае кіт". Плённа яна працавала і ў нялёгкім

гумара-сатырычным жанры, што засведчана шматлікімі публікацыямі ў перыёдыцы і арыгінальнай кніжкай "Як павезлі мяне сватаць".

На жаль, талент Анэлі Іванайны праявіўся не ў поўнай меры, бо ў апошнія гады жыцця жорстка выпрабавала яе моц. Яна мужыка перанесла страту блізкіх людзей (бацькоў, мужа), стойка змагалася з цяжкай хваробай. Але і тое, што яна паспела зрабіць, павінна жыць, перадавацца наступным пакаленням чытачоў, бо ў яе творчасці — чысціня, шчырасць, нейтаймаваная прага волі і шчасця для сябе і чалавечтва.

Анэля ТУЛУПАВА

ДОБРЫ ДЗЕНЬ!

...Зямлі пагражае некамунікабельнасць.

З газет.

— Некамунікабельнасць! — Крычаць правды і газеты. — Некамунікабельнасць Астудзіць планету.

Кожны сам па сабе, Кожны сам за сябе...

Людзі! Мы ж крэўныя. Кожны пяты з нас — донар... Хлебам-соллю сяброў

сустракаем,

Адкуль жа некамунікабельнасць? Я прашу вас, Мужы вучоныя, Ад прагнозаў сваіх ачуняйце, Сабярыце сусветны сімпозіум Па міграцыі чуласці, Акальцуйце яе, нібы птушку... Ну а вынікі нам далажыце. Зазвінеў каласок у жыце, Ён расіну, як сонца, гушкае... І хочацца — жыць!

Жыць!

Жыць!

Басано ж хадзіць па расе З васільком у касе.

— Людзі! Веру я... Чуеце? Чуеце? У гняздоўі вяртаецца чуласць. Я бягу, іду да людзей. — Добры дзень! — Добры дзень.

ЛЮБЛЮ

Скажыце ўсім, Што я люблю вас. Люблю пяхотна, І маўкліва, І нецярпліва, І раўніва. Люблю вашу Даверлівую ўсмешку, Узлёт вачэй, Як ластаўка з-пад стрэшкі. Грымотны дзень ваш, Пошапак начэй, Раскрыленасць Натомленых плячэй. Вы ахвяраеце Дзеля другіх Сабою. Люблю да скону вас, Люблю да болю. Люблю і веру, што ўзаемнасць будзе.

Скажыце ўсім, Што я люблю вас, Людзі!

***

Двое ходзяць уздоўж ракі, Пэўна, шчасце сваё шукаюць... Можна, гэта не спяць рыбакі Ці прагнулася птушка якая?

Пацалунак нясмелы чуецца, А за ім і другі, і трэці... Можна, гэта рака хвалюецца Ці ў чаротах прагнуўся вецер?

Спяць вусатыя чараты, Спіць ля хмаркі месяц барвовы... Ой, не спіце, дзядзькі-сваты, Запасайцеся добрым словам!

ТАДЫ Я ГЛЯНУЎ
НА ЗЯМЛЮ

...Я сніў, што сам я адляцеў.

Душа ўзяла і засталася.

Што я хацеў, што я хацеў.

Што за праява адбылася?

Міхась СТРАЛЬЦОЎ.

А выбар быў.

Анёл прасіў.

Яшчэ энергія лілася.

Адпеклаваў.

Ці не за ўсіх?

Душа ўзяла і засталася.

І доўга яе цудкі ценя Трывожыў росныя аблогі.

У адзіноце Дух ляцеў,

Як і раней, — ляцеў да Бога.

"Тады я глянуў на зямлю, Дзе засталася чалавекі, І зразумеў, як я люблю Ёсць тыя ж паплавы і рэкі".

У сарамлівай галізне Стаялі белыя бярозы. Усё прадстала ў навізне: Любоў і смерць. Жыццё і крозы. І агарнуў душу спакой. Калі надумала застацца — Даволі ліпнуць да акон І паміж зданямі туляцца. Жывых не будзем мы судзіць, Ніхто не знае свайго шляху. Яшчэ далёка да радзін, Хоць божы род мы, але з праху. Нарэшце круг свой завяршу, Такі жыццёвы мой асрестит. Сыду ў Францішкаву душу, Раскрыжаваную праспектам.

ПАКАЯННЕ

Музе

Якое незваротнае жыццё! Дзе я цяпер — не ведаю, не знаю. Ды і нашто мне гэтае значце? Я там, дзе вы. Вам крылы

развінаю. Шукаю, не знаходжу гойных слоў, Тут чарнабыльнік неба раскалоў, І набрынялі росамі бяды І вашы крылы, і мае сляды. Я вас прасіла больш не

прылятаць, Вякі вякоў трымаць у схове крылы.

А вы сваё: лілеі ў чаратах На дыбачках стаяць,

як балерыны. А я кажу: пара мне на спачын, Ці ж лірыка ўратуе ад навалы? А вы — бяссоннем да мяне ўначы, І я іду, бягу я ўслед за вамі.

Паслухаць, як наструніўся мой бор,

У поле — небакраю пакланіцца. Мне б перавесці дых,

ды не дае дакор — Павінен жа хоць хтосьці павініцца.

АБАРВАНАЯ ПЕСНЯ

"...Нас кавалі ў пламенні..." Алаіза ЦЁТКА.

Праз спрадвечнасць Прабіцца няпроста. На бяросце — засечкі-гады.

Даганяю цябе, Алаіза, па ўзросту.

Малюнак Анастасіі ІГНАЦЕНКІ.

А паэткай хаджу ў маладых.

З фотаздымку ляціш вачыма

Над працяжнікам паміж дат.

Ты людзей барацьбе вучыла

І ў лістоўках радкі лічыла

Так, як кулі лічыць салдат.

Не апошняя табе,

Не першая

Абарванаю песняй стаць,

Бо ўзрывала няволі стан,

Як гранатаю, — вершам:

"Мы не з гіпсу,

Мы з камення,

Мы з жалеза,

Мы са сталі,

Нас кавалі ў пламенні,

Каб мацнейшымі

мы сталі".

Не з гіпсу я,

Не з каменняў,

Сон успомню —

Нямею.

Як?

Чаму? —

Пытанні паўстаюць.

Спотаіку бяруся

за гісторыю —

Колькі раз

Усё перапаўторана!

Як на плошчы роты,

Стыгнуць

Даты.

...Эшафоты.

Шыбеніцы.

Краты.

Міг бліскавіц

І дум паводка.

Алаіза,

Сястрыца,

Цётка —

Сцежку ў Снежаны

шукала і ты.

Хто пратарыць шлях

З немагчыма?

Свінцом зацяжарылі

строфы,

Чорная ноч даўжэе.

Хвіліны яе адлічаны,

Ліпень яго Галгофы —

Ліпень

Твайго нараджэння

І — паўвека

Між лічбамі.

І ў табе яго ліпень прарос,

Як зерне скрываўленых рос.

Нескаронай душы рака

Б'ецца ў жылах твайго радка.

КАНТАКТЫ І ДЫЯЛОГІ

ВЕСТКІ МІЖНАРОДНАЇ АСАЦЫЯЦЫІ БЕЛАРУСІСТАЎ. №9

Сёлета 380 гадоў “Песні пра зубра”

У гісторыі беларускай літаратуры ёсць знакавыя імёны і падзеі. Менавіта такім важным з’яўляецца імя Міколы Гусоўскага і выданне яго паэтычнага зборніка “Песня пра зубра” ў кракаўскай друкарні Ераніма Віетара ў 1523 годзе. 480 гадоў аддзяляюць нас ад гэтай падзеі. Даследчыкі называюць пазым Гусоўскага першай песняй пра нашу краіну. Шмат разоў “Песня пра зубра” перавыдавалася ў Беларусі, але лацінамоўны арыгінал яе захоўваецца ў Бібліятэцы Чартарыйскіх у Кракаве (Польшча). Толькі невялікае кола даследчыкаў ведае, як на самай справе выглядае старадрук пазымы.

З мэтай выправіць гэтае ставішча і прадэманстраваць вядомы помнік літаратуры Адраджэння ў Беларусі калекцыю Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры распачаў работу па падрыхтоўцы юбілейнай выставы. Яе адкрыццё і правядзенне мерапрыемстваў, прысвечаных юбілею выдання пазымы М.Гусоўскага “Песня пра зубра”, плануецца разгарнуць на пачатку кастрычніка бягучага года. На сённяшні дзень ідэю Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры ўжо падтрымалі Беларускі фонд культуры, Міжнародная асацыяцыя беларусістаў, Нацыянальная бібліятэка Беларусі, а таксама аддзел старажытнай літаратуры

Інстытута літаратуры імя Янкі Купалы НАН Беларусі.

Усіх, каго цікавіць рэалізацыя дадзенага праекта і хто можа паспрыяць яго ажыццяўленню, запрашаем да супрацоўніцтва.

Тацяна ЗАХАРАВА, намеснік дырэктара па навуковай рабоце Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры.

АД РЭДАКТАРА “ВЕСТАК”. Адначасова з адкрыццём выставы плануецца правядзенне аднадзённай Міжнароднай навуковай канферэнцыі, прысвечанай М.Гусоўскаму. Чакаем (да верасня) вашых заявак з указаннем тэмы выступлення. Выданне матэрыялаў канферэнцыі абмяркоўваецца.

Будучы даведнік

Суайчыннікі ў свеце

ІЛЛЯ ГУРВІЧ

Гурвіч Ілля Самуілавіч (7.07.1919, Мінск — 12.03.1992, Масква), этнограф, доктар гістарычных навук (1966), лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР (1981).

І.Гурвіч нарадзіўся ў яўрэйскай сям’і (бацька — інжынер, маці — доктар). Пасля заканчэння гістарычнага факультэта Маскоўскага дзяржаўнага ўніверсітэта з 1941 да 1946 года працаваў дырэктарам Алянэскай няпоўнай сярэдняй школы Якуцкай АССР, дзе сабраў вялікі этнаграфічны і фальклорны матэрыял пра паўночных якутаў. У 1946–1949 гадах — аспірант Інстытута этнаграфіі імя Міклухі-Маклая АН СССР. Спецыялізаваўся на этнаграфіі народаў Сібіры. Абараніў кандыдацкую дысертацыю “Алянэс-

кія і анабарскія якуты” (1949). У 1950–1952 гадах — навуковы супрацоўнік Інстытута мовы, літаратуры і гісторыі Якуцкага філіяла Сібірскага аддзялення АН СССР. У 1952 годзе зацверджаны ў навуковым званні старшага навуковага супрацоўніка па спецыяльнасці “Этнаграфія”, пераводзіца ў Інстытут этнаграфіі АН СССР старшым навуковым супрацоўнікам сектара Поўначы. У 1965–1986 гадах — загадчык гэтага сектара, а ў 1986–1989 гадах — загадчык аддзела Поўначы і Сібіры. Затым — вядучы навуковы супрацоўнік, кансультант гэтага аддзела.

І.Гурвічам апублікавана больш за 100 навуковых прац па гісторыі этнаграфіі і звыш 300 артыкулаў па розных аспектах этнагенезу і этнічнай гісторыі народаў Поўначы.

Алесь БАРКОЎСКИ (Якуцк).

З дасланага

“Навіны з Роднае Сьвятыні”

У № 1/4 за 2003 год часопіса, які выдаецца ў ЗША, апублікаваны артыкул “Вітаем з угодкамі”, прысвечаны 80-годдзю з дня нараджэння Барыса Данілюка.

Б.Данілюк 52 гады таму звязай свой лёс з кафедрай сабора Святога Кірылы Тураўскага ў Брукліне. Спачатку спяваў у хоры, а з 1978 года кіруе ім. Больш за 20 гадоў займаецца літаратурнай працай, выдае часопіс “Царкоўны псалнец”, “Беларускі праваслаўны календар”.

Барыс Данілюк — аўтар праекта Іканастаса, што ўпрыгожвае сабор. Увольныя хвіліны ён перакладае вершам псалмы, зборнік якіх выдаў у 2000 годзе, а таксама літургічныя тэксты.

Валянціна ГРЫШКЕВІЧ.

Партрэты

Вітамінолаг з душой краязнаўца

Лёс, навуковая і грамадская дзейнасць Андрэя Майсяёнка, біёлага, закаханага ў гісторыю і прыгажосць Радзімы, — яшчэ адно сведчанне таго, што беларуская зямля давала і дае свету многіх таленавітых людзей, якімі можа ганарыцца любая нацыя. Нарадзіўся ён шэсцьдзесят гадоў таму ў прыгожых мясцінах Беларусі — горадзе Глыбокае. Гэта край лясоў, азёр, працавітых людзей. Прафесія бацькоў (бацька, Георгій Нікіфаравіч, — урач, маці, Антаніна Фёдарайна, — настаўніца біялогіі) абумовіла далейшую жыццёвую сцяжыну сына.

Пасля заканчэння на «выдатна» Гродзенскага медінстытута і аспірантуры пры ім Андрэй Майсяёнак абараніў кандыдацкую і доктарскую дысертацыі, стаў прафесарам, членам-карэспандэнтам Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, прызнаным аўтарытэтам у галіне вітаміналогіі, біяхіміі вітамінаў і каферментаў. Ён стварае новыя лекі і прафілактычныя сродкі на іх аснове. А гэта якраз тое, што так неабходна людзям дзеля іх здароўя, асабліва беларусам, якія пацярпелі ад чарнобыльскай катастрофы.

Многія навуковыя распрацоўкі, выкананыя пад кіраўніцтвам А.Майсяёнка, маюць сёння міжнародны прырытэты (13 аўтарскіх пасведчанняў на вынаходніцтвах). Асобна і ў сааўтарстве надрукаваў больш за 350 навуковых прац, у тым ліку сем манаграфій і метадычных распрацовак па праблемах біяхіміі, вітаміналогіі, гісторыі медыка-біялагічных навук і медыцыны. Па яго ініцыятыве арганізавана сем міжнародных і міжведамасных навуковых сімпозіумаў, прысвечаных праблемам эфэцтыўнага незамежных фактараў харчавання ў нашай краіне.

За 35-гадовую навуковую дзейнасць Андрэя Георгіевіча па арганізацыі даследаванняў склаўся яго ўласная навуковая школа ў галіне каферментнай рэгуля-

цыі і карэкцыі метабалізму. Яго вучнямі абаронены тры доктарскія і 17 кандыдацкіх дысертацый, апублікавана больш за 400 навуковых прац. Ён і цяпер актыўна падтрымлівае міжнароднае супрацоўніцтва з даследчыкамі і навуковымі калектывамі. Сярод іх такія вядомыя навуковыя ўстановы, як Інстытут харчавання РАН, Дзяржаўны НДІ вітамінаў РФ, Інстытут эксперыментальнай біялогіі ПАН, Біяхімічны Інстытут Фрайбургскага ўніверсітэта, Інстытут аховы здароўя Фінляндыі...

Аднак партрэт Андрэя Майсяёнка будзе няпоўным, калі не скажаць пра яго захапленне краязнаўчай дзейнасцю. Ён глыбока дасведчаны, улюбёны ў гісторыю Бацькаўшчыны і сваёй малой радзімы — Глыбоччыны, Гродзеншчыны — эрудыт, чалавек энцыклапедычных ведаў. Таму нездарма яго выбралі старшынёй Гродзенскай краязнаўчай асацыяцыі. Ён рэдагаваў яе “Краязнаўчую газету”. А пачалося ўсё з 60-х гадоў, з вывучэння гісторыі медыцыны, а пазней наогул гісторыі Беларусі, яе помнікаў дойлідства, ландшафтных запаведнікаў. Андрэй Георгіевіч лічыць сябе вучнем незабыўнай памяці прафесара Міхаіла Ткачова. У выніку з’явіліся шматлікія грунтоўныя артыкулы ў газетах, часопісах, гістарычных

Прысутнасць беларускай культуры ў свеце

Пра музыку Беларусі — на святой зямлі

Сёлета, у канцы мая, мне давялося пабываць на Святой Зямлі. Нагодай стала запрашэнне на Міжнародную навуковую канферэнцыю “Музыка і пазізія — паміж захаваннем і культурнымі кантактамі”, арганізаваную музычным дэпартаментам Бар-Іланскага ўніверсітэта (Тэль-Авіў).

У цэлым дзейнасць гэтай установы мае рэлігійную накіраванасць, аднак сфера навуковых інтарэсаў яе супрацоўнікаў надзвычай шырокая. Яна ахоплівае разнастайнае кола праблем — ад яўрэйскага музычнага фальклору да сучаснай поп-музыкі. Такі ж амаль палярны роскід тэм быў прадстаўлены і на канферэнцыі, дзе ўтварылася нават своеасаблівая “славянская” секцыя. У яе цэнтры была прафесар Марына Рыцарава — даследчыца рускай музыкі XVIII стагоддзя, аўтар хрэстаматыйна вядомых прац па творчасці Д.Бартнянскага і М. Беразоўскага (цяпер яна выкладае ў Бар-Ілане).

На канферэнцыі я зрабіла даклад па праблеме ўнутрыкультурных і міжкультурных кантактаў музычнай культуры Беларусі XVIII стагоддзя, акцэнтаваўшы ўвагу на пытанні рознанакіраванасці і інтэнсіўнасці музычных узаемазвязей на ўсіх (ад мікра- да макра-) узроўнях. Асаблівую цікавасць выклікаў мой тэзіс аб суснаванні ў музычнай культуры

ры Беларусі традыцый усіх хрысціянскіх канфесій (праваслаўнай, каталіцкай, уніяцкай, пратэстанцкай), а таксама канфесій нехрысціянскіх — іудаізму і ісламу. Шмат пытанняў і спрэчак было аб тыпалогіі нашай культуры, спецыфіцы яе лёсу і гістарычнага шляху, аб яе місіі донара і транслятара ў дыялогу музычнага Захаду і Усходу.

Я зноў (як і заўсёды, калі навед-

зборніках (“Свіцязь”, “Браслаўскія сшыткі”, “Браслаўскія чытанні”, “Наваградскія чытанні”), кнігах (“Праз смугу стагоддзяў”), гістарычных хроніках “Памяць” (Браслаўскі, Глыбоцкі, Наваградскі раёны, горад Гродна), энцыклапедычных выданнях. З пазнавальным і выхаваўчым пафасам напісаны яго артыкулы пра славутыя землякоў: сям’ю Нарбутаў, мастака Язэпа Драздовіча, акадэміка Юрыя Астроўскага, Барыса Кіта — акадэміка Міжнароднай акадэміі астранаўтыкі, які цяпер жыве ў Франкфурце-на-Майне.

Аказваючы канкрэтную дапамогу краязнаўству, А.Майсяёнак садзейнічае стварэнню раённых, абласных музеяў, краязнаўчых калекцый, выстаў, правядзенню канферэнцый, у тым ліку арганізаваных Міжнароднай асацыяцыяй беларусістаў, мэтавых чытанняў, адкрыццю помнікаў славутым беларусам. Ён перадаў экспанаты і кнігазборы Браслаўскаму гісторыка-краязнаўчаму музею, Глыбоцкаму гісторыка-этнаграфічнаму музею, Гродзенскаму гісторыка-археалагічнаму музею. А якія шматлюдныя краязнаўчыя канферэнцыі і чытанні праходзілі ў Браславе, Глыбокім, Наваградку, Астраўцы! Непасрэдным удзел у іх арганізацыі прымаў Андрэй Георгіевіч. Выступаў сам, садзейнічаў выступленням іншых.

За сваю грамадскую і навуковую дзейнасць А.Майсяёнак быў узнагароджаны медалём “За працоўную адзнаку”. Ён лаўрэат міжнароднай прэміі “Полькуль фундацыі” за беларуска-польскае супрацоўніцтва ў галіне культуры. А да свайго 60-гадовага юбілею атрымаў (адначасова з пісьменніцай Вольгай Іпатавай) прэмію Барыса Кіта. Уручана яна была на юбілейнай вечарыне, якая прайшла 30 мая ў Гродне, у сценах старажытнага замка. Прысутнічалі на ёй, выступалі і біёлагі, і краязнаўцы.

Лідзія САВІК, кандыдат філалагічных навук. НА ЗДЫМКУ: А.МАЙСЯЁНАК з Б.КІТОМ.

ваю замежныя канферэнцыі) з радасцю пераканалася, што наша музычная культура XVIII стагоддзя прызнаецца годнай сярод іншых, а навука аб ёй — важнай сферай гуманітарных ведаў, здольнай пашырыць уяўленні аб музычным свеце, адкрыць яго неведомыя пласты і вызначыць яго сутнасць — як неабсяжнай і невычэрпнай у сваёй існасці прасторы навуковага спасціжэння.

Вольга ДАДЗІЁВА, кандыдат мастацтвазнаўства, сябра ГА “Маб”.

P.S. Увогуле ж жыццё ў Ізраілі (і не толькі навуковае) працягваецца. Але і кажа, што амаль няма паломнікаў у старажытным Іерусаліме. Няўжо палітыка і далей будзе заставацца перашкодай на шляху чалавека да Бога?

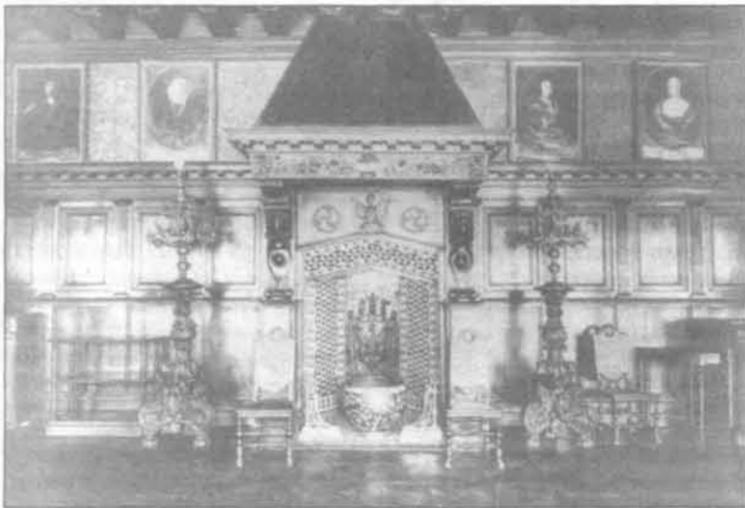

У час канферэнцыі.

Вяртанне

Аляксей НАДАВЕЦ (Бабруйск)

Драматычны лёс нясвіжскіх скарбаў

Далей А.Кіркор пісаў: "Скарбы, якія збіраліся ў Нясвіжы Радзівіламі на працягу многіх стагоддзяў, ацэньваліся не ў адзін мільён рублёў. Там былі прадметы мастацтва, старажытныя экспанаты. Цікава, куды ўсё гэта дзелася? Але адмірал Чычагаў не згадвае, што пры гэтым нават фамільны склеп Радзівілаў быў абрабаваны, косякі выкінуты з грабніцы і многія магілы разбураны".

Нельга адмаўляцца, відаць, і тое, што Нясвіж быў свядома аддадзены адміралам Чычагавым на разрабаванне. Магчыма, няўдачнік Айчыннай вайны 1812 года такім чынам хацеў падняць свой нізкі аўтарытэт сярод рускіх салдат і афіцэраў. А можа, рабуючы радзівілаўскія скарбы, салдаты шукалі сярэбраныя посуд камандуючага арміяй Чычагава, які той кінуў пад Барысавам, паспешліва ўцякаючы ад французаў? Тады не тут "шукалі", бо яго асабісты прыбор быў знойдзены толькі за Вільняй, з чаго пастаянна потым насміхаўся М.Кутузаў.

Тагачаснаму ўладальніку замка Д.Радзівілу давялося ўцякаць вельмі далёка. Спачатку ён ехаў разам з рэшткамі французскай арміі да Варшавы, Берліна, а потым апынуўся ажно ў Рыме. Але ад свайго лёсу князь усё ж не ўцёк... У адным з баёў з рускімі войскамі ў 1813 годзе ён быў цяжка паранены і памёр.

У Нясвіжскім замку засталася яго давераная асоба. Аўтары артыкула "Радзівілаўскія муміі" В.Бурак і С.Прылуцкі згадваюць прозвішча нейкага Бургельскага. Праўда, калі ў даследчыка М.Бакуменкі (Бакуменко М. Сокровища в огне войны. Мн., 1990) даверанай асобай з'яўляўся аканом Адам, то ў іншым выпадку Бургельскі выступае як камендант замка. Усё ж аканом бліжэй да ісціны... (Бургельскі на самай справе іншы чалавек, дзюрца замка, які жыў доўга.). Гэты самы аканом быў вядомы ўсім проста як "Адам для асобых даручэнняў". Магутная сіла, круты нораў і цяжкі характар аканом трымалі шматлікі атрад слуг у пастаянным страху. Чалавек гэты бязлітасна збіваў людзей нават за самае дробнае парушэнне заведзенага ім самім парадку.

Калі спецыяльная камісія рускіх войск пачала рабіць вопіс гістарычных і іншых каштоўнасцей палаца, то аканом павёў сябе даволі агрэсіўна. Аднойчы ў замку былі знойдзены задушанымі двое дваровых, якія напярэдадні ў камісіі паабяцалі паказаць патаемныя мясціны, дзе былі схаваны найбольш значныя

радзівілаўскія скарбы. Потым такім жа чынам загінулі два салдаты егерскага палка. Прыкладна ў той жа час раз'езд казакоў затрымаў непадалёку ад Міра верхніка з пісьмовым данясеннем да Радзівіла, у якім было напісана: "...Верны слуга Адам схаваў у надзейным месцы 12 каштоўных апосталаў, кухоннае сярэбро, карціны, а таксама частку рэчаў, вывезеных з Масквы".

Што Адам схаваў асноўныя скарбы — гэта бяспрэчна. Але тут трэба глядзець шырэй. А калі хітры і кемлівы аканом наўмысна паглаў чалавека з данясеннем на Мір, каб ён па дарозе патрапіў у рукі рускіх (вядома ж, сам пасланец пра гэта нават не здагадаўся)? Не выключана і тое, што такім чынам Адам адводзіў камісію ад абоза з каштоўнасцямі, якому ўсё ж удалося выехаць з Нясвіжа крыху раней, чым уступілі рускія войскі, і які знаходзіўся яшчэ зусім непадалёку, ля ваколіц горада.

Таму аканом цягнуў час. І, відаць, яму гэта ўдалося: каштоўнасці не знайшлі. Самога Адама арыштавалі, але на допытах ён нічога не сказаў. Асмеляльця дваровыя пачалі даносіць, што гэта аканом забіў двух салдат егерскага палка. Палявы суд рускага корпуса генерала Ламберта прыгаварыў арыштаванага да пакарэння смерцю. Прысуд быў прыведзены ў выкананне каля сцяны вежы ў прысутнасці жыхароў замка. Трэба адзначыць розначытаны: у М.Бакуменкі Адама расстралялі, у В.Бурак і С.Прылуцкага пра гэта нічога не сказана, а ў К. Шышыгінай у яе кніжцы "Паданні Нясвіжа" (Мн., 1990) Адама павесілі ў двары замка...

Таямніцу схаваных ці вывезеных скарбаў спрабавалі разгадаць не адзін і не два разы. Пасля выгнання французаў за межы Расіі ў ўцёкаў Радзівілаў Нясвіжскі замак перайшоў у Палацавае ведамства царскай сям'і, якое прыслала атрад лейбгвардзейцаў з канкрэтнай задачай: знайсці "дванаццаць апосталаў" і пад узмоцненай аховай даставіць у Пецябург. Доўгія і старанныя пошукі, аднак, не далі вынікаў.

У хуткім часе замак быў падараваны генералу П.Вітгенштэйну, які, ні разу не пабываўшы ў Нясвіжы, прадаў яго ваеннаму ведамству. Тады ў замку пасяліліся выпускнікі кадэцкага корпуса. Будучыя афіцэры таксама шукалі скарбы Радзівілаў, але на Замкавай гары. Найбольш скептычныя асобы раілі шукаць падземны ход па-за межамі замка, а можа, і горада. Да гэтага часу існуе малаверагодная версія, што Нясвіж і Мір былі некалі злучаны паміж сабою пад-

земным ходам. Аднак нічога каштоўнага кадэты так і не знайшлі.

Часам у ход ішлі не дакументальныя звесткі і сцвярдзэнні сведкаў ці ўдзельнікаў тых далёкіх падзей, а нават і вусныя ўспаміны: "І мая бабка мне казалася". Так, нехта са старажылаў Нясвіжа прыгадаў, што незадоўга да арышту "Адама для асобых даручэнняў" дажджлівай ноччу непадалёку ад замка пачуліся два магутныя выбухі. Раніцай ля княжацкай цяпліцы ўбачылі два глыбокія правалы, якія, не правярыўшы, хуценька засыпалі зямлёю і зараўнялі, а зверху падсеялі траўку. Толькі праз некаторы час з'явіліся падазрэнні, што гэта Адам ды яго "давераныя асобы", дачакаўшыся непагадзі, зацягнулі шматпудовыя скульптуры ў патаемнае сутарэнне, якое знаходзілася недзе паміж замкам і Михайлавай гарою, і ўзарвалі падземныя пераходы...

Між тым пасля Айчыннай вайны манархі Прусіі, Францыі, Швецыі, Бельгіі неаднаразова звярталіся да рускага імператара з просьбай вярнуць Радзівілам Нясвіжскі замак. Аказалася, што калі Аляксандр I пажадаў узнагародзіць свайго прыбліжанага графа Вітгенштэйна маенткамі Радзівіла, то спачатку тэрмінова ажаніў бравяга ваяку з князёўнай Стафаніяй, дачкой Дамініка, каб усё было законна. Але ў той жа час пруска лінія Радзівілаў знайшла прамога нашчадка Радзівіла Сіроткі, князя Антонія Радзівіла, намесніка прускага караля ў Познаньскай зямлі. Яму яшчэ ў 1814 годзе цар вымушаны быў перадаць назад усю маёмасць Радзівілаў у Польшчы, Беларусі і Украіне. Адначасова была створана спецыяльная "камісія" для выплаты грошай, якія пазычаў нябожчык Дамінік.

Намінальны гаспадар князь Антоній жыў у Германіі, займаўся сваімі справамі і, між іншым, пісаў музыку. Ён быў не толькі генералам і дыпламатам, але і добрым кампазітарам, напісаў оперу "Фаўст" на лібрэта Е.-В.Гётэ, якая нядаўна ставілася ў Мінску. Нетапкая "камісія" выканала сваю місію толькі праз 25 гадоў, калі ўжо замест Антонія спадкаемцам аказаўся Вільгельм Радзівіл, генерал ад інфантэрыі, камандуючы 4-м корпусам прускай арміі. Яму не было справы да Нясвіжа. Ён жыў у сваім берлінскім палацы, і яму хапала таго, што паступала са шматлікіх прускіх маенткаў. Толькі ў 1875 годзе ў Нясвіж прыехаў чарговы Радзівіл, таксама Антоній, на гэты раз генерал-ад'ютант імператара Вільгельма I. З ім прыехала жонка Марыя Генрыка дэ Касталіянэ.

Змак быў адноўлены, ва ўсялякім выпадку, да такой ступені, каб захаваць яго ад далейшага разбурэння. Але прадпрыемальная Італьянка на гэтым не спынілася. Яна звярнулася да імператара з просьбай вярнуць ёй з музеяў Расіі ўсе прадметы, якія былі вывезены з Нясвіжа. Просьба яе была выканана. Акрамя таго, імператар загадаў вярнуць яшчэ два куфэрыкі з вельмі каштоўнымі калекцыямі манет і медалёў з Эрмітажа. Толькі бібліятэку ён не дазволіў аддаць.

НА ЗДЫМКУ: інтэр'ер Нясвіжскага замка 20–30-х гадоў XX стагоддзя. Фота са збораў дачкі апошняга нясвіжскага ардыната Аляксандра Радзівіла Эльжбеты Тамашэўскай (Лондан). Копіі збораў былі на ініцыятыўе ГА "Маб" зроблены ў час вытнасці Э.Тамашэўскай у Мінску і Нясвіжы ў 1993 годзе і перададзены ў Архіў кіна-, фота-, фонадакументаў у Дзяржынску.

Коротка пра важнае

Аўстрыя

У Венскім універсітэце вядомаму беларускаму паэту, сябру нашай асацыяцыі Алесю Разанаву ўручана прэмія 2003 года імя Гердэра. Заснавальнікам яе стаў у 1963 годзе Фонд Адольфа Тэплера (Гамбург, Германія). А.Разанав стаў другім беларусам, удастоеным гэтай прэміі. Першай была Святлана Алексіевіч (1999).

ЗША

Віцэ-прэзідэнт ГА "Маб" доктор філалогіі Курт Вулхайзер пачаў працаваць у прэстыжным

Зваротная сувязь

Супрацоўніцтва працягваецца

Шкада, што перастаў выходзіць бюлетэнь "Кантакты і дыялогі" ў ранейшай форме. Ён даваў шмат навуковай інфармацыі.

Спадзяюся, выданне бюлетэня будзе працягвацца ў выглядзе хаця б паўгадавіка. Але я рада, што ёсць "Весткі" ў "Голасе Радзімы". Гэтую газету мы атрымліваем у музеі, і я чытаю вашы старонкі.

Працягваю збор для музея даваенных фотаздымкаў, рыхтую распрацоўку музейных урокаў і перасоўную выставу пад назваю "У свеце мастацтва".

Ад нас адышлі

Гарвардскім універсітэце. Гэта дазволіць узяць беларусістыку ў Паўночнай Амерыцы на вышэйшы ўзровень.

Чылі

Паводле знойдзеных выкапнёвых рэштак невядомая рэчывеліна атрымала назву Дамейказаўра — адпаведна прозвішчу нашага суайчынніка, вядомага вучонага-асветніка І.Дамейкі, чыё 200-годдзе святкавалася ў мінулым годзе. З Чылі і Польшчы мы чакаем больш далікатных звестак.

Далучаю мясцовы календарык з выявай нашага Мірскага замка, занесенага нядаўна ў ахоўныя спісы UNESCO. Пасылаю вам таксама новыя выразкі артыкулаў з друку Гродзеншчыны, прысвечаных узаемадзеянню паміж краінамі і народамі, нашай дыяспары.

Святлана КОШУР,

супрацоўніца Карэліцкага музея "Зямля і людзі", сябра ГА "Маб".

АД РЭДАКТАРА "ВЕСТАК". Мы шчыра ўдзячныя вам за ўдумліва выбраныя выразкі з прэсы. Яны, як і матэрыялы, прысланыя іншымі калегамі, будуць выкарыстоўвацца ў нашай інфармацыйнай службе.

ІЛЬЯ ПРЫГОЖЫН

З Бельгіі прыйшла сумная вестка: памёр лаўрэат Нобелеўскай прэміі Ілья Прыгожын, замежны акадэмік Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. Ён нарадзіўся 25 лютага 1917 года ў Маскве, але яго бацька, хімік Раман Прыгожын, быў родам з Маглёўскай губерні. У 1921 годзе сям'я эмігрыравала на Запад.

Нобелеўскую прэмію І.Прыгожын атрымаў у 1977 годзе "за ўклад у тэорыю няроўнавагавай тэрмадынамікі, асабліва ў тэорыю дыспатыўных структураў, і за яе прымяненне ў хіміі і біялогіі". Пару вучонага належыць 12 манаграфій, якія перакладзены на рускую мову. Яны напісаны на пажэжы фізікі і філасофіі, абвяргаюць многія застарэлыя погляды ў навуцы, нараджаюць надзею, што чалавек наладзіць новы дыялог з прыродай.

Імя І.Прыгожына добра вядомае ў Беларусі. У 1998 годзе яму ў Мінску былі прысвечаны спецыяльныя міжнародныя чытанні. Вучоны прыслаў прывітанне "кругламу сталю", прысвечанаму беларуска-бельгійскаму грамадска-культурнаму ўзаемадзеянню, які праводзіўся ў ГА "Маб" і іншымі грамадскімі арганізацыямі. А ў зборніку матэрыялаў з'явіліся форуму "Беларускі-23" змешчаны артыкул Галіны Мальхінай пра І.Прыгожына.

Тамара АНТАНОВІЧ.

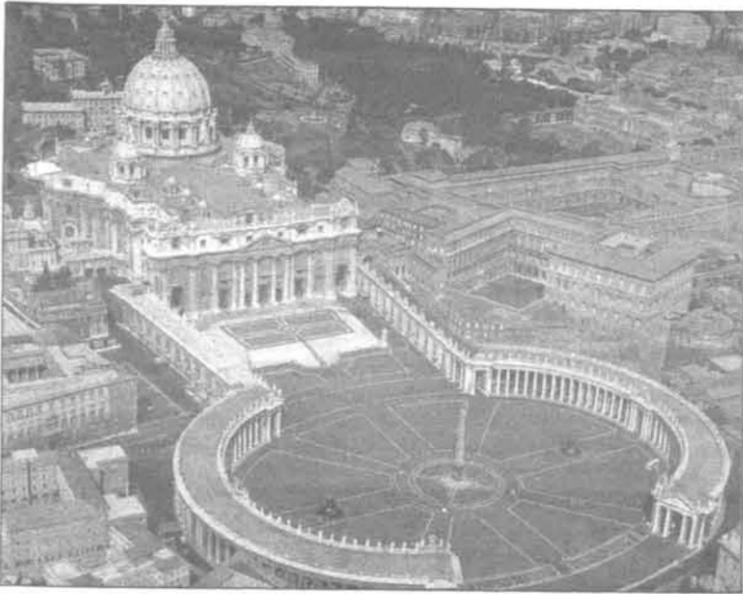
МІКАЛАЙ НІКАЛАЮК

Беластоцкая "Ніва", іншыя выданні Польшчы паведамілі пра смерць Мікалая Нікалаюка, вядомага педагога, інжынера, дзеяча Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Польшчы.

М.Нікалаюк нарадзіўся 3 сакавіка 1938 года ў вёсцы Курашава Гайнаўскага павета. Сярэдняю адукацыю ён атрымаў у Беларускай агульнаадукацыйным ліцэі ў Гайнаўцы. Стаў працаваць настаўнікам у роднай вёсцы. Пасля быў прызначаны дырэктарам школы ў Дубічах-Асочных. Адначасова вучыўся ў Настаўніцкай студыі ў Беластоку. У 1964-1977 гадах быў намеснікам школьнага інспектара павятовага аддзела асветы ў Гайнаўцы. Пасля вучыўся ў Політэхнічным інстытуце ў Беластоку. Атрымаўшы кваліфікацыю інжынера, некалькі гадоў працаваў кіраўніком будаўнічага калектыву, намеснікам дырэктара комплексу прафесійных школ у Гайнаўцы.

Мікалай Нікалаюк актыўна ўдзельнічаў у рабоце Гайнаўскага аддзела Беларускага грамадска-культурнага таварыства. На працягу многіх гадоў быў членам праўлення аддзела, намеснікам яго старшыні. З 1988 года з'яўляўся намеснікам старшыні ППБКТ. Шмат часу аддаў пабудове Беларускага музея ў Гайнаўцы. За прафесійную і грамадскую працу ўзнагароджаны шматлікімі медалямі, адзнакамі, ганаровымі граматамі.

Валянціна ГРЫШКЕВІЧ.

Тым не менш, 19 красавіка, маючы ў руках афіцыйнае запашэнне з Ватыкана, я, праслаўны сын каталічкі, ехаў у апостальскую сталіцу і Вечны горад, каб самому паблукіць па старажытных вулках, з якімі пазнаёміўся, працуючы над тэкстам "Quo Vadis". У салоне ўтульнага "VW-Polo" былі таксама апостальскі вiзiтатар уніяцкай царквы архімандрыт Ян (Сяргей) Гаек, які забяспечыў фінансавую падтрымку "Quo Vadis" па-беларуску, яго сакратар айцец Аляксандр Сапунько, адзін з прадзюсераў грамадскага аб'яднання "Дыярыюш" Яўген Андросік і арганізатар знакамітых дударскіх фестываляў у Заслаўі Васіль Грынь.

Дарога ў 2 500 кіламетраў не сталася надта цяжкай, бо дапамагаву нам бяспрэчны аўтарытэт і інтэлігентнасць айца Гаека: мы спыніліся на экскурсію ва уніяцкай царкве ў Кастамлотах (Польшча), дзе нас чакаваў каваль айцец Раман; на чыслах у духоўных семінарыях і кляштарх Любліна і Брно.

Міжволі дарога выклікала і гістарычныя параўнанні. Гадоў 50 таму гэтым шляхам ехаў у Падую Францішак Скарына. Мы таксама праязджалі Падую і заходзілі ў мясцовы ўніверсітэт, дзе ўбачылі партрэт нашага славутага земляка. Але ж колькі часу займала яго падарожжа, калі мы аўтабанам на сваім "VW" на хуткасці 160 кіламетраў дасягнулі мэты за тры дні? Бадай, не менш як паўгода ішло толькі на дарогу.

Вельмі дапамагала ў падарожжы еўрапейская адукаванасць айца Гаека, які бездакорна размаўляў у Польшчы па-польску, у Чэхіі — па-чэшску, у Германіі і Аўстрыі — па-нямецку, у Італіі — па-італьянску, а з намі — па-беларуску. Нават калі ў Ля Спеціі гасцінны мясцовы святар сказаў нам за сталом: "Bone appetito! А як гэта па-беларуску?", першым адгукнуўся спадар Гаек: "Сыць, Божа!"

У Рыме мы пасяліліся ў Генеральным Доме Марыянаў на via Corsica, дзе сёстры-эўхарыстыкі стварылі ідэальныя хатнія ўмовы. Раніцай — акурат быў Вялікідзень — ішлі на ўрачыстую велікодную імшу найсвяцейшага папы на плошчы Святога Пятра. У базіліцы Сан П'етра былі ўражаны не толькі маштабамі сабора (там унутры, на падлозе, адзначаны межы іншых найбуйнейшых хрысціянскіх храмаў), але і выразным адчуваннем беларускай прысутнасці ў старажытнай сусветнай гісторыі. Тут, у Сан П'етра, знаходзіцца не толькі грабніца самога Хрыстовага Апостала, але і пахаванні ўсіх рымскіх папаў, а сярод іх — склеп нашага святога

Язафата Кунцэвіча. Яго астанкі ўшаноўваюцца на ўзроўні каралёў і папаў.

Калі я даваў інтэрв'ю ў Palazzo Pio, дзе знаходзіцца праграмная дырэцыя "Радыё Ватыкана", журналіст Андрэй Пятчыц падарыў мне брашурку са сваім артыкулам пра яшчэ аднаго вядомага святога зямлі беларускай — Андрэя Баболю. Ёсць у Рыме велічны храм El Jesu, дзе побач з іншымі рэліквіямі захоўваецца няцеленная рука Андрэя Баболі. Катаваны і раздзёрты варварамі святы захоўваецца ў няцеленных рэштках у Рыме, у Варшаве... Цікава таксама, што архітэктар XVI-XVII стагоддзяў Дж.М. Бернардоні, які стварыў El Jesu, паводле замовы Радзівілаў у канцы XVI стагоддзя пабудоваў і копію храма ў Нясвіжы. І хоць там ужо не было нават пальца з рукі Андрэя Баболі, але копія прастаяла да нашых дзён, да леташняга пажару.

Як высветлілася, Андрэй Пятчыц — не толькі вопытны журналіст, але і дасведчаны гід. Наша гутарка ў студыі датычылася літаратурных далікатнасцей апрацаванага мной беларускага тэкста "Quo Vadis", які, ці не больш поўны за рускі пераклад (ён папросту ідэнтычны арыгіналу, Андрэй! — В.М.), а таксама маёй музычнай дзейнасці (я прэзентаваў радыёстанцыі апошнія выданні "БМАgroup" — CD "Магутны Божа" Міколы Равенскага і альбомы "Легенды Вялікага княства" ды гурта "Ліцвіны"). А ў горадзе ён гатовы быў распавесці пра любы з тысячы храмаў Рыма, пра гісторыю папства, пра дзяржаву Ватыкан, якая ці не менш за нашу Чыжоўку (адзін з мікрараёнаў Мінска).

Іншы Рым, перадхрысціянскі, адкрыў мне мой калега, рэдактар новага лонданскага выдання уніяцкага малітоўніка Сяргей Стасевіч. Мы былі з ім ля Калізея, на Палатыне, у яўрэйскім гета, у Мамэртынскай вязніцы, у Затыбры (Трастэвэрэ), дзе блукалі і героі двухтысячагадовай гісторыі Генрыка Сянкевіча. Бачылі і крынічку, якая забіла на месцы катавання святога Апостала Паўла.

Схіліцца над святымі месцамі спрыходзяць мільёны людзей з усіх куткоў свету: еўрапейцы, азіяты, афрыканцы, амерыканцы... Адны прыходзяць са шчырай верай, каб рэальна адчуць сябе ча-

БЕЛАРУСКІЯ ЩЯЖЫНКІ РЫМА

Яшчэ і яшчэ раз пераконваюся, як чалавек падуладны свайму лёсу, а не пануе над ім. Бо сам, напрыклад, ніколі не марыў стаць ні музычным крытыкам, ні перакладчыкам, але, пішучы вершы ды апавяданні, вось ужо 20 гадоў чакаю выхаду сваёй кнігі літаратурных твораў. Між тым, калі яшчэ ў 1990 быў у Амерыцы на прэзентацыі майго зборніка музычных нататкаў "Праз рок-прызму", пісьменнік з Таронта Кастусь Акула прэзентаваў сапраўдны рарытэт — славуты раман Генрыка Сянкевіча "Quo Vadis" у беларускім (на лацінцы) перакладзе ксяндза П.Татарыновіча ды яшчэ і з яго аўтаграфам. Кніга выйшла паўстагоддзя таму ў Рыме, але ў Беларусі была амаль невядома. Міжволі я захапіўся чытаннем, а потым на парадзе перакладчыка Васіля Сёмхі засеў за падрыхтоўку адаптаванага для сучасных беларусаў тэкста. Новае выданне выйшла напрыканцы 2002 года (з маёй прадмовай і каментарыямі), і ўжо тады газета "Советская Белоруссия" (№ 281 за 13.12.2002) паведамляла пра вышэйшае апостальскае благаслаўленне, якое атрымалі выдаўцы ад самога папы Яна Паўла II. Паведамленне зусім не было журналісцкай вуткай, хоць сам я, трымаючы ў руках ліст з канцылярыі Ватыкана, не мог яшчэ паверыць, які цесны гэты свет і як далёка можа дайсці розгалас пра ўчынкi нашыя.

сткай сусветнай гісторыі, другія — каб, паддаўшыся забабонам, проста кінуць цераз плячо манетку ў Фантан Трех Вулц ці патрымацца за палец статуі Святога Пятра дзеля адпушчэння грахоў у саборы Сан П'етра. Цікава, што за стагоддзі, як узвёў тую статую славны Мікеланджэла, столькі грэшнікаў дакраналася да бронзавай нагі, што палова вялікага пальца левай нагі ўжо сцерлася.

А яшчэ Сяргей Стасевіч адкрыў мне сучасны Рым. Папіўшы гарбаты ў яго келлі, студэнта грэка-

жыццяпрактыкі рэлігійнай (Рым, 1949, выдавецтва "Ruz A"). Па-другое, слухаючы падараваны мною дыск у семінарыі, Сяргук і сяброў захапіў новым прадуктам: яны потым звярталіся да мяне па дыскі. Прыемна ўсё ж ведаць, што цяпер мае песні ў выкананні гурта "P.L.A.N." слухаюць аматары блюза ў Рыме, Любліне, Лондане, Заслаўі...

Пакуль айцец Гаек, яго сакратар і спадар Андросік ездзілі на нейкую канферэнцыю ў Рыміні (гэта на Адрыятычным узбярэжжы за рэспублікай Сан-Марына), мы з Васілём Грынём два дні самастойна вывучалі Вечны горад: разам былі ў царкве Жыровіцкай Божай Маці, дзе захоўваецца славуцкая цудоўная ікона, а потым ён паехаў на ўнікальны некропаль этрускаў (могілкі захаваліся яшчэ з часоў не толькі перадхрысціянскіх, але і перад ства-

рэннем Рымскай цывілізацыі), а я разглядаў неверагодны збег эпох у амфітэатры Марцэлія, які быў пабудаваны ў II стагоддзі да нашай эры, але гадоў гэтак праз 1700 запатрабаваў рэстаўрацыі, якая была выканана пляядай Мікеланджэла ў стылі Адраджэння. Вось і стаіць гэты сімбіёз антычнасці і сярэднявечча, чакаючы новых падыходаў. Ён ужо не з'яўляецца каменяломнай, як Калізей, або плошчай для выгулу кароў, як Circo Massimo — усё закансервавана і прыдатнае нават для турыстычнага агляду, але яго існаванне цяпер не параўнаць з рэальным жыццём сабора Сан П'етра, маўзалея Адрыяна (цяпер Замак Святога Анэла), або нават святыні ўсіх багоў Алімпа — Пантэона, рэстаўраванага тым самым Адрыянам пасля рымскага пажару ў 120-х гадах.

Якое ж напластанне часоў, эпох, культур — Рым! Тут і сляды непрачытанай культуры этрускаў, і веліч антычнай Рымскай рэспублікі, і калыска хрысціянскай цывілізацыі, і сляды набегаву варвараў (германцаў ды го-

таў)... Як ні дзіўна, але ў кожную эпоху пакідалі тут прыкметы сваёй прысутнасці ў еўрапейскім кантэксце і нашыя продкі: Язафат Кунцэвіч, Андрэй Баболя, Францішак Скарына, невядомы аўтар Жыровіцкай святыні і нават прастая дзяўчына з Белавежскай пушчы — Каліна, якую малюўніча апісаў аўтар "Quo Vadis". Гэта ж яе хрысціў сам апостал Пётр, які ледзь не паддаўся слабасці ды не кінуў свой крыж зямлі.

«І прыпаў апостал Пётр тварам да зямлі, як бы цалаваў нечыя стопы.

— Хрысце! Хрысце!
Доўгае маўчанне, пасля разлягаюцца ў цішы перарывістыя словы:

— Quo Vadis, domine?..»

Святы Пётр спыніў свае ўцёкі ад крыважэрнага свету і вярнуўся ў Рым даглядаць статак Божы, а на тым месцы, дзе Хрыстос запытаў яго "Куды ідзеш?", непадалёку ад Капэнскай брамы цяпер стаіць на вуліцы Апія царква з памятнымі словамі "Quo Vadis, domine?..". Я заходзіў туды, краў адбітыя ў камені сляды Хрыста і прыгадваў словы малітвы: "Выбач мне, як і я выбачаю вінаватым перада мною".

У нядзелю, 27 красавіка, нашу беларускую групу запрасілі на аўдыенцыю і святую імшу папы рымскага з нагоды беатыфікацыі новых асоб да ліку святых. Сярод іх аказаліся і амаль нашы сучаснікі, і пераасэнсаваныя лёсы з глыбокай даўніны. З гэтай святой імшы я вёз дадому падарунак маці — асвячоную папам ікону Божай Маці Нястомнай Дапамогі і сярэбраныя крыжыкі ёй і сястры.

Бадай, многія ведаюць, што ў імшы папы ёсць словы на ўсіх мовах, але крыўдна адчуваць, што беларускі голас на плошчы Святога Пятра паміж Рымам і Ватыканам чуваць у адказ на папава прывітанне менш, чым голас эфіопаў або в'етнамцаў. Найбольш выбухае эмоцыямі польская частка паломнікаў. І ўсё ж на вялікім экране зрэдку аператар выхоплівае і беларусаў. Усё ж жыве Беларусь! Нават у Рыме, сталіцы свету.

Вітаўт МАРТЫНЕНКА.

НА ЗДЫМКАХ: сабор і плошча Святога Пятра — несмяротны твор Мікеланджэла; Яго Свяцейшасць папа Ян Павел II вітае беларусаў; руіны Калізея яшчэ ўражваюць.

каталіцкай семінарыі, мы спусціліся ў бліжэйшую музычную краму сеткі "L'Espresso" і папоўнілі свае фанатэкі цікавымі ўзорамі гістарычнай серыі: ён купіў новае перавыданне славутага альбому "Pearl" Janis Joplin, а я — неверагодную рэліквію 60-х "If You Can Believe Your Eyes And Ears" амерыканскага гурта "The Mama's And The Papa's". Безумоўна, з Італіі варта было б прывезці што-небудзь італьянскае, але дыскі калісцы захапіўшага мяне гурта "Pooh" ці таго ж славутага Чэлентана каштавалі там у 2-2,5 раза даражэй. Італьянцы цэняць сваё.

Заўважыўшы, што мой юны гід любіць класічны блюз, з папучыя ўдзячнасці вырашыў падарыць яму найноўшае беларускае выданне — "Blues у канцы тунэля" гурта "P.L.A.N.", дзе ёсць і некалькі кампазіцый на мае вершы. І вось жа сапраўды: "Ваша шчодрасць вернецца вам стокроць..." Папершае, і сам Сяргей падарыў мне ўнікальныя рэліквіі: татарынавіцкае выданне "Літургіі" (Рым, 1965, выдавецтва "Znic") і "Голас душы" К.Стаповіча — падручнік

галерэя майстроў

Цікаў-гаечак у маёй майстэрні. З гадамі цікавасць да гадзіннікаў не знікла, і, ужо працуючы фотакарэспандэнтам, я не раз звяртаўся да тэмы гадзіннікавых майстроў. Памятаю Анатоля Зелянко з Радашковічаў — калекцыянера і выдатнага рэстаўратора, Ягора Барадзіку з Оршы — майстра ад Бога, які безнадежна, здавалася б, ламачыну вяртаў да жыцця. І вось новы адрас — Дзяржынск.

Пра Андрэя Мартынюка я даведаўся ад свайго сына Дзмітрыя, якога ўразіў незвычайны гадзіннік у адным з салонаў будаўнічага рынку. Уразіцца было чым: гадзіннік не меў ніводнай (!) металічнай дэталі — усё драўлянае. Хто ж гэты майстар, які зрабіў такую пражэкт?

Утульнасць дома Андрэя Мартынюка адчуваеш адразу. Відэаць, таму, што амаль усё зроблена тут жа рукамі: мэбля і экзатычныя дэталі стора падобныя, лэзвычана другі паверх з сямейнымі фотаздымкамі ў адмысловым аздабленні ўздружэ — усё з густам і прафесійнай даскладанасцю. Такі падыход да ўсяго, што ён робіць, у Андрэя складваўся паступова. Не ўсё атрымлівалася, як планавалася. Марыў стаць мастаком, шмат маляваў і ў школьныя гады, і пазней, у арміі. А паступіў у радыётэхнічны інстытут — пайшоў дарогай бацькоў-связістаў. Пятнаццаць гадоў адпрацаваў на вузле сувязі ў Дзяржынску, пакуль фінансавае становішча не вымусіла шукаць іншага заробку. У 1989 годзе арганізаваў з сябрамі зрэапрацуючы кааператыву — займаліся высокамастацкім разьбярствам, інкрустацыяй. Аздоблілі сваімі працамі некалькі кафе ў Мінску. Падсабраўшы трохі грошаў, пачаў працаваць самастойна. Рабіў вокны, дзверы і іншую старынку. Але ж доўга не вытрымаў канкурэнцыі з буйнымі прадпрыемствамі, у якіх вырабы былі таннейшымі, ды і падаткі за працу сталі занадта вялікімі. А галоўнае — гэта было не тое, пра што марыў. А мара жыцця была

АДЧУЦЬ ДУШУ... ГАДЗІННІКА

Колькі памятаю сваё дзяцінства, мяне заўсёды вабілі гадзіннікі. Хацела-ся зразумець іх механізм і тую патаемную сілу, якая прыводзіць у рух стрэлкі, дыягнэз з рознай хуткасцю. Мае даследаванні каштавалі жыцця не аднаму будзільніку, бо «прафесіяналізму» хапала толькі на першую палову — разборку. Рэшткі ахвяр цікаўнасці яшчэ і сёння сустракаюцца сярод разнастайных вінцаў-гаечак у маёй майстэрні. З гадамі цікавасць да гадзіннікаў не знікла, і, ужо працуючы фотакарэспандэнтам, я не раз звяртаўся да тэмы гадзіннікавых майстроў. Памятаю Анатоля Зелянко з Радашковічаў — калекцыянера і выдатнага рэстаўратора, Ягора Барадзіку з Оршы — майстра ад Бога, які безнадежна, здавалася б, ламачыну вяртаў да жыцця. І вось новы адрас — Дзяржынск.

наколькі прастай, настолькі і складанай: атрымліваць грошы за працу, якая падобнаеца. Яе пошук падтурхнулі ўспаміны далёкага дзяцінства (так зразумелыя мне): ён, малы хлопчык, заварожана назірае за працай гадзінніка, і яму здаецца,

што ў гадзінніка ёсць жывая душа — часцінка душы тых, хто збіраў яго. І хацела-ся ўключыць сваю душу ў нешта падобнае, каб здзіўляў і хвалявала. Ісці ходжанай дарогай нецкава. Зварнуцца да электронікі? Дык там увогуле няма душы — адзіны халодны крыштал. Ідэя выспела не на пустым месцы. Нагадаў недзе прачытанае: былі ў Расіі вядомыя майстры Броннікавы, якія рабілі кішэнныя драўляныя гадзіннікі. Неўзабаве склаўся цэлая праграма на перспектыву. Вырасшы ў зрабіць шэраг гадзіннікаў, якіх б не толькі выконвалі свае звыклыя

функцыі, але і адлюстроўвалі асаблівасці той ці іншай краіны. Пэўны час пайшоў у вышэйшую інструментальную і прыстасаваную, пошук неабходных, часта экзатычных парод дрэў. У сваім першым гадзінніку, зробленым у выглядзе кітайскай пагады, Андрэй выкарыстаў адзінаццаць парод дрэў: клён і бук, дуб і чырвонае дрэва, самшыт і палісандр... І настаў шчаслівы момант, калі праца была завершана і гадзіннік, мякка пастукваючы драўлянымі дэталямі, пачаў адмерваць вечнасць. Здзейснілася першая частка мары — рабіць тое, што падабаецца. З другой часткай пакуль ёсць складанасці: не так багата жывуць у нас людзі, каб набываць унікальныя рэчы. Няўжо зноў адна надзея на багатае замежжа — і гадзіннік «паплыве» з Беларусі?

А ў майстра на падыходзе «іспанскі» варыянт ад Сэрвантэса: ветраны млын са стрэлкамі-дзідамі і мяшком з мукі замест гіры. Германія будзе прадстаўлена напільным гадзіннікам у выглядзе гатычнага сабора з трыма цыферблатамі.

Знайшоўшы тэхнічныя рашэнне распрацоўкі драўляных механізмаў, Андрэй у паўзе паміж гадзіннікамі зрабіў цудоўны грамафон. Затым ка выйшла са спружынай — ніяк не атрымліваецца знайсці бамбук адпаведных памераў. Дарэчы, ён патрэбны і для задуманага каміннага гадзінніка.

Творчая думка Андрэя Мартынюка бяжыць наперадзе яго фізічных магчымасцей. Але ж ён упэўнены, што зробіць і «сонечны» гадзіннік, арыентаваны на электрычную лямпу, дзе паварочвацца будзе цыферблат, і гадзіннік для бильярднай, дзе ролю гіры будзе выконваць бильярдны шар: адзін шар — адна гадзіна.

Вяртаючыся ў Мінск, думаў: як дзіўна атрымліваецца ў жыцці. Міністраства культуры ў Беларусі штогод падтрымлівае дзяржаўнай стыпендыяй шматлікіх майстроў: ганчароў, саломаліцельшчыкаў, ткачароў... А вось адзіны, унікальны майстар — яго праца застаюцца незаўважанымі. Магчыма, пра яго проста не ведаюць. Спадзяюся, што мой артыкул выпрывіць гэты трывалі пра Андрэя Мартынюка не толькі завароць, але і падтрымаюць яго.

НА ЗДЫМКАХ: Андрэй МАРТЫНЮК і яго драўляны гадзіннік; драўляны грамафон — адна з прац майстра.

Тэкст і фота Яўгена КАЗЮЛІ.

вернісаж

Тры ў адной...

«Адзінства разнастайнасці»... Пад такой назвай у Рэспубліканскай мастацкай галерэі адкрылася выстава трох вядомых беларускіх мастакоў, якія пры духоўнай, душэўнай, сваякоўскай і нават тэрытарыяльнай блізкасці захоўваюць кожны свой творчы суверэнітэт.

Анатоль Бараноўскі — пачынальнік гэтага мастацкага радару. Мігчэнт. Выпускнік Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута (цяпер Акадэмія мастацтваў. — Рэд.). Вучань цудоўных каларыстаў Івана Ахрэмыча, Канстанціна Касмачова і іншых. Больш за 45 гадоў ён выкладае ў сваёй alma mater, працуе ў пэдагагічнай, асабліва перападрыхтоўчай, яе каларыстыку, пераплаўленую на фарбы і ператвораную ў яго высокасць Галарыі на парадне.

Віталіе Келарымаў нарадзіўся ў Украіне, скончыў Беларускаю акадэмію мастацтваў і асістэнтуру пры ёй, шмат гадоў выкладае ў акадэміі, працуе ў станковым экспрэсіўна-рамантычным жывапісе, большай часткай у

жыццёвыя сюжэты

КАША З СЯКЕРЫ?

Ячныя крупы можна не толькі есці, але і любіць.

...Цікава, куды можа ехаць электрычкай чалавек у ваеннай форме ў сем гадзін раніцы?..

— Кашу варыць! — расмяялася спадарожніца фрэйтар Таіса Швец. — На палігоне ў Рэпішчы мяне чакаюць салдаты.

— Кашу? Якую ж кашу любяць яны?

— Ячную... — яна гатовая расказаць пра сваю справу без канца. — Мала хто ведае, якая гэта смачная каша...

Весела бяжыць электрычка міма вясенніх вёсак і дач. Сонечна і спакойна побач з Таісай гаварыць пра яе кашу.

— Я і сваім мужчынам ячную вару!

У Таісы муж ваенны, старшына, і два сыны Саша і Андрэй — школьнікі.

— І любяць, уяўляеце, кашу не на малаці, а на вадзе...

Таіса — запраўскі салдацкі повар. Яна ведае, што і самую нясмачную, на мой погляд, кашу — ячную — можна зрабіць любімай. Трэба ўмець «пратушыць» яе, каб не стайлівацца, а была разварана, але, асабліва ў вялікі пост.

На палігоне вучэнне, стрэльбы... Як выстаяць на кашы... з сякеры?

— Салдацкая каша з тушонкай! — адкрывае свой сакрэт Таіса. — А на абед робім рыбныя катлеты, супы, плоў... Увечары звычайна гутым бульбяное піорэ. Ніхто яшчэ не крыўдзіўся на нас. Грэчка, рыс і камбанаваныя кашы: не спрабавалі такую? — спрабавалі кашы. — Не, пра гарох з просам я не

карціне, дзе пэўная фігуратыўнасць зліваецца з высокай ступенню абагульненасці і дэкаратывізму.

Алена Бараноўская — дачка дзіла ў Мінску, а дзяцінства працягло ў майстэрні бацькі сярод слоікаў з фарбамі і, колькі сябе памятае, расла ля палотнаў бацькі, які дазваляў маляваць усюды, куды дацягнуцца пэндзлем.

Выбару не было: мастакоўскі шлях быў наканаваны лёсам. Алена таксама скончыла Беларускаю акадэмію мастацтваў. Гапоўныя яе настаўнікі з дзяцінства Алена выключна свабоднай творчасцю, нідзе ніколі не служыла, акрамя вялікай службы мастацтва і сям'і. З дапамогаю бабুলі выхавала двух дзетак, адзін ужо таксама на мастакоўскім шляху: сын Глеб Герасімаў — сёння ўдзельнік выставы маладых талентаў, вучань ліцэя мастацтва імя І.Ахрэмыча. Алена, як і бацька, больш за ўсё любіць і адчувае прыроду ў сваіх пейзажах — рычных, пазычных, блізкіх да натуре і душы мастацкі.

Ларыса ФІНКЕЛЬШТЭЙН.

факт

ПАДЛЕТКІ ЗДЗІВІЛІ НАВУКОЎЦАЎ

У Мінскім Палацы дзяцей і моладзі прайшоў другі тур 22-й гарадской навукова-практычнай канферэнцыі вучняў.

Удзельнікі канферэнцыі — вучэнцы 7–11 класаў мінскіх школ, ліцэяў і гімназій — абмянулі свае творчыя работы. Прычым, не толькі ў галінах навук, што звычайна вывучаюцца ў школах — гісторыі, рускай і беларускай філалогіі, замежных і беларускіх географіі. Школьнікі ўразілі сваімі глыбокімі ведамі і ў навуках, што

ў сярэдніх навучальных установах звычайна не выкладаюцца: этнаграфія, паліталогія, сацыялогія, гісторыя рэлігіі і іншыя. Па словах саміх удзельнікаў, гэта іх хобі, якім яны займаюцца па-за межамі школьнай адукацыі. А веды ўдзельнікі сапраўды ўражвалі. Уявіце, што ў 10-м класе можна дасканала ведаць гісто-

рыю заходнеўрапейскага касцюма XII–XVI стагоддзяў і з лёгкасцю адказваць на ўдакладняючыя пытанні камісіі навукоўцаў!

Што ні кажы, а барацьба ішла сур'ёзная. Яе канчатковыя вынікі падвялі на ўрачыстым закрыцці. Выкладчыкі беларускіх універсітэтаў і навукоўцы ўшаноўвалі пераможцаў: у кожнай секцыі абвешчаліся тры дыпламанты, шматлікія ўдзельнікі былі адзначаны пахвальнымі лістамі.

Настасся САМУСЕНКА.

Не, пра гарох з просам я не

Вольга ЯГОРАВА.

«Голас Радзімы»

Галоўны рэдактар
Наталія САЛУК

ЗАСНАВАЛНІКІ:

Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;
Камітэт па справах рэлігіі і нацыянальнасцей пры Саўеце Міністраў Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом «Радзіма».

ЧЫТАЙЦЕ «Голас Радзімы»
ў ІНТЭРНЭЦЕ:
<http://golas.promedia.by>

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны: (+375-17) 288-11-97 (бухгалтэрыя), 288-12-80, 284-76-56, 288-17-82, (тэл./факс).
Галоўны рэдактар: 8029-6-88-17-82.

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», могуць не супадаць.

Рэгістрацыйнае пасведчэнне №81. Падпісны індэкс у Беларусі 63854.
Тыраж 2 121 экз. Заказ 1502. Падпісана да друку 10. 6. 2003 г. у 12.00.

Газета камп'ютарна рэдакцыйна-выдавецкі комплекс на рэдакцыйным настольна-выдавецкім адрасе.
Адрукавана на паліграфічным РУП «Чырвоная зорка» (220073, г. Мінск, 1-шы Загародны завулак, 3).